

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN MUHASEBE EĞİTİMİNE
OLAN İLGİLERİNİN ARAŞTIRILMASI: MUŞ ALPARSLAN
ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
Prof. Dr. Recep GÜNEŞ**

**HAZIRLAYAN
Erdal IŞIK**

MALATYA-2021

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE FİNANSMAN BİLİM DALI
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN MUHASEBE EĞİTİMİNE OLAN
İLGİLERİNİN ARAŞTIRILMASI: MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Erdal IŞIK

Danışman
Prof. Dr. Recep GÜNEŞ

MALATYA 2021

ONUR SÖZÜ

Prof. Dr. Recep GÜNEŞ danışmanlığında Yüksek Lisans Tezi olarak hazırladığım “Üniversite Öğrencilerinin Muhasebe Eğitime Olan İlgilerinin Araştırılması: Muş Alparslan Üniversitesi Örneği” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Erdal IŞIK

TEŞEKKÜR

“Üniversite Öğrencilerinin Muhasebe Eğitimine Olan İlgilerinin Araştırılması: Muş Alparslan Üniversitesi Örneği” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasının seçiminde, yürütülmesinde, sonuçlandırılmasında ve sonuçlarının değerlendirilmesinde yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen saygıdeğer hocam Prof. Dr. Recep GÜNEŞ’e teşekkür ederim.

Yapılan çalışmanın her bölümünde yol gösterici olan ve yardımlarıyla yanımda olduğunu her zaman hissettiğim kıymetli hocam Prof. Dr. Yusuf Cahit ÇUKACI’ya teşekkür ederim.

Yüksek lisans tezimi tamamlamam konusunda beni sürekli motive eden ve bu konuda desteklerini esirgemeyen kıymetli hocalarım Doktor Öğretim Üyesi Muhammed Zahit KAHRAMAN’a ve Öğretim Görevlisi Sedat OKUT’a teşekkür ederim.

Her zaman olduğu gibi Yüksek Lisans eğitimimin tüm aşamalarında da beni yalnız bırakmayan, bana yardım ve destekte bulunan anneme, babama, eşime, çocuklarıma ve aileme ayrıca teşekkür ederim.

ÖZET

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN MUHASEBE EĞİTİMİNE OLAN İLGİLERİNİN ARAŞTIRILMASI: MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Küreselleşmenin ve teknolojik gelişmelerin etkisi hayatın tüm alanlarında olduğu gibi muhasebe eğitimi alanında da kendini göstermektedir. Muhasebe eğitimi veren kurum ve kuruluşlar, yenilikçi ve nitelikli muhasebe mensubu adayları yetiştirirken yaşanan bu değişimleri göz önünde bulundurmalarıdır. Muhasebe eğitimi alanında küresel anlamda kabul gören standartlar benimsenip, gerekli çalışmalar zaman kaybetmeksizin yerine getirilmelidir. Gerek herhangi bir işletme açısından olsun gerekse de ülkemiz açısından olsun her alanda olduğu gibi muhasebe alanında da güçlü ve rekabetçi olmayı hedefliyorsak nitelikli insan gücüne ihtiyacımız her zaman olacaktır. Nitelikli muhasebe meslek mensubunun yetiştirilmesi de ancak nitelikli bir muhasebe eğitiminin mevcudiyetiyle mümkün olmaktadır.

Yapılan çalışmanın birinci bölümünde muhasebe bilimine ait tanımlamalar yapılarak muhasebenin fonksiyonları, türleri ve temel kavramları hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca muhasebe mesleği hakkında bilgiler verilerek muhasebe meslek mensubunun sahip olması gereken özellikler anlatılmıştır. Bunun yanında muhasebenin ülkemizde ve dünyada gelişiminden bahsedilerek muhasebenin gelişiminde etkili olan faktörlere değinilmiştir. İkinci bölümde ise eğitim hakkında genel bilgiler verildikten sonra muhasebe eğitimi konusunda açıklamalar yapılmıştır. Muhasebe eğitiminin ülkemizde ve dünyada gelişimi konusunda bilgilendirmeler yapılmıştır. Bununla birlikte ülkemizde muhasebe eğitiminin genel yapısı ile ilgili bilgiler verilmiştir. İkinci bölümün son kısmında ise muhasebe eğitimi alanında dünya genelinde yapılan çalışmalardan bahsedilmiştir.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde Muş Alparslan Üniversitesinde muhasebe eğitimi alan lisans ve önlisans öğrencilerinin muhasebe eğitime olan ilgileri hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla anket uygulanmış ve uygulanan anket sonuçları göz önünde bulundurularak değerlendirmeler yapılmıştır. Öğrencilere

uygulanan anketlerden geçerli olan 416 adet anket formundan edinilen veriler SPSS yardımıyla analiz edilerek yorumlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Üniversite Öğrencileri, Muhasebe, Muhasebe Eğitimi

ABSTRACT

A SURVEY ON UNIVERSITY STUDENTS' INTERESTS IN ACCOUNTING EDUCATION: A STUDY AT MUS ALPARSLAN UNIVERSITY

The effect of globalization and technological developments manifests itself in the field of accounting education as it does in all areas of life. Institutions and organizations that provide accounting education should take these changes into account while training innovative and qualified accountant trainees. The standards that are globally well accepted in the field of accounting education should be adopted and necessary studies should be carried out without any delay. Both for any business or our country, if we aim to be strong and competitive in the field of accounting, as in other fields, we will always need qualified manpower. The training of qualified accountants is only possible with a qualified accounting education system.

In the first part of the study, the definitions about the accounting science are made and information about the functions, types and basic concepts of accounting is given. Also, information about the accounting profession is given and the qualifications that a professional accountant should have are explained. Beside that, the development of accounting in our country and in the world is referred, and the factors that affect the development of accounting are elaborated. In the second part, after expressing general information about education, accounting education is elaborated. In addition to that, information on the general structure of accounting education in our country is provided. In the last part of the second part, the studies conducted in the field of accounting education around the world are stated.

In the third, the last, part of the study, a questionnaire has been applied in order to reveal the opinions of undergraduate and associate degree students studying accounting at Muş Alparslan University about their interest in accounting education, and analysis have been made in consideration of the results of the survey. The data obtained from 416 valid questionnaires, has been analyzed and expounded with the help of SPSS.

Key Words: University Students, Accounting, Accounting Education

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar DİZİNİ	1
KISALTMALAR	2
GİRİŞ	3
BİRİNCİ BÖLÜM.....	5
1. MUHASEBE VE MUHASEBE İLE İLGİLİ KAVRAMLAR	5
1.1. Muhasebenin Tanımı	5
1.2. Muhasebenin Fonksiyonları	6
1.2.1. Kaydetme Fonksiyonu	6
1.2.2. Sınıflandırma Fonksiyonu	6
1.2.3. Özetleme Fonksiyonu	6
1.2.4. Analiz Etme ve Yorumlama Fonksiyonu	7
1.3. Muhasebe Türleri.....	7
1.3.1. Genel (Finansal) Muhasebe.....	8
1.3.2. Maliyet Muhasebesi.....	8
1.3.3. Yönetim Muhasebesi.....	9
1.4. Muhasebenin Temel Kavramları	9
1.4.1. Sosyal Sorumluluk Kavramı	9
1.4.2. Kişilik Kavramı	10
1.4.3. İşletmenin Sürekliliği Kavramı	10
1.4.4. Dönemsellik Kavramı.....	11
1.4.5. Parayla Ölçme Kavramı	11
1.4.6. Maliyet Esası Kavramı	11
1.4.7. Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı.....	11

1.4.8. Tutarlılık Kavramı	12
1.4.9. Tam Açıklama Kavramı	12
1.4.10. İhtiyatlılık Kavramı.....	12
1.4.11. Önemlilik Kavramı	13
1.4.12. Özün Önceliği Kavramı	13
1.5. Muhasebe Mesleği.....	13
1.5.1. Muhasebe Mesleğinin İşletme Açısından Önemi	14
1.5.2. Muhasebe Mesleğinin Toplum Açısından Önemi.....	14
1.5.3. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik	15
1.5.3.1. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleği	15
1.5.3.2. Yeminli Mali Müşavirlik Mesleği.....	15
1.5.4. Muhasebe Meslek Mensubunun Uyması Gereken Etik İlkeler	16
1.5.4.1. Dürüstlük	16
1.5.4.2. Tarafsızlık.....	16
1.5.4.3. Mesleki Yeterlilik ve Özen	16
1.5.4.4. Gizlilik	17
1.5.4.5. Mesleki Davranış	17
1.6. Muhasebe Meslek Mensuplarının Taşınması Gereken Bilgi ve Beceriler	17
1.6.1. İletişim Becerileri.....	17
1.6.2. Entelektüel Beceriler	18
1.6.3. Kişisel Beceriler	18
1.6.4. Genel Bilgi	19
1.6.5. İşletme Bilgisi	19
1.6.6. Muhasebe Bilgisi	19
1.7. Muhasebe Bilgi Sistemi	20
1.7.1. Muhasebe Bilgi Sisteminin Gerekliği Ve İşletmelere Sağladığı Faydalar	21
1.7.2. Muhasebe Bilgi Sisteminin Yapısı ve Amacı	21
1.8. Muhasebenin Tarihi Gelişimi	23
1.8.1. Muhasebenin Dünyadaki Gelişimi.....	23
1.8.2. Muhasebenin Türkiye’deki Gelişimi	24
1.9. Muhasebenin Gelişmesinde Etkili Olan Faktörler	28
1.9.1. Ticaret Faktörü	28
1.9.2. Hukuk Faktörü	30
1.9.3. Devlet Faktörü.....	30
1.9.4. Bilim ve Teknoloji Faktörü	31

İKİNCİ BÖLÜM..... 33

2. MUHASEBE EĞİTİMİNE İLİŞKİN BİLGİLER 33

2.1. Eğitim, Öğretim, Öğrenme ve Öğretme	33
2.2. Eğitimin Fonksiyonları	33
2.2.1. Bireysel Fonksiyon	33
2.2.2. Toplumsal Fonksiyon	34
2.2.3. Siyasal Fonksiyon	34
2.2.4. Ekonomik Fonksiyon	35
2.3. Muhasebe Eğitimi	35
2.3.1. Muhasebe Eğitiminin Tanımı ve Amacı	35
2.3.2. Muhasebe Eğitimin Önemi	37
2.3.3. Muhasebe Eğitiminin Gerekliliği	38
2.3.4. Muhasebe Eğitiminin Öğeleri	38
2.3.4.1. Öğrenci	39
2.3.4.2. Öğretici	39
2.3.4.3. Eğitim Programı	39
2.3.5. Muhasebe Eğitiminde Kullanılan Öğretim-Öğrenme Yöntemleri	40
2.3.5.1. Tartışma Yöntemi	40
2.3.5.2. Anlatım Yöntemi	41
2.3.5.3. Soru-Cevap Yöntemi	41
2.3.5.4. Araştırma Yöntemi	41
2.3.5.5. Sunarak Öğretme Yöntemi	42
2.3.5.6. Örnek Olay İnceleme ve Çözümleme Yöntemi	42
2.3.5.7. Birlikte Öğrenme Yöntemi	43
2.3.5.8. Uygulamalı Öğrenme Yöntemi	43
2.3.6. Muhasebe Eğitiminden Beklentiler	44
2.4. Dünyada Muhasebe Eğitiminin Tarihsel Gelişimi	45
2.4.1. Türkiye’de Muhasebe Eğitiminin Tarihsel Gelişimi	46
2.5. Türkiye’de Muhasebe Eğitiminin Genel Yapısı	47
2.5.1. Ortaöğretim Kurumlarında Muhasebe Eğitimi	47
2.5.2. Ön Lisans Düzeyinde Muhasebe Eğitimi	48
2.5.3. Lisans Düzeyinde Muhasebe Eğitimi	48
2.5.4. Lisansüstü Düzeyinde Muhasebe Eğitimi	49
2.6. Muhasebe Eğitimi Alanında Yaşanan Gelişmeler ve Yapılan Düzenlemeler	49
2.6.1. Amerika Muhasebeciler Birliği (AAA)’nin Çalışmaları	50
2.6.2. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC)’ın Çalışmaları	51

2.6.3. Avrupa Birliği Bünyesindeki Çalışmalar	53
---	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM..... 55

3. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN MUHASEBE EĞİTİMİNE OLAN İLGİLERİNİN ARAŞTIRILMASINA

YÖNELİK BİR ÇALIŞMA: MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ..... 55

3.1. Araştırmanın Amacı	55
3.2. Araştırmanın Önemi.....	55
3.3. Araştırmanın Evreni ve Veri Toplama Süreci.....	56
3.4. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları.....	56
3.5. Araştırmanın Yöntemi ve Hipotezleri.....	57
3.6. Araştırmanın Bulguları	58
3.6.1. Demografik Özelliklerin Analizi	58
3.6.2. Öğrencilerin Muhasebe Eğitimine Olan İlgileri Hakkındaki Düşünceleri	60
3.6.2.1. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Muhasebe Eğitimine Olan İlgilerinin Ortalamalarının Değerlendirilmesi	60
3.6.2.2. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Muhasebe Eğitimine Olan İlgilerinin Ortalamalarının Değerlendirilmesi	61
3.6.2.3. Öğrencilerin Mezun Olunan Lise Türü ile Muhasebe Eğitimine Olan İlgilerinin Ortalamalarının Değerlendirilmesi	62
3.6.2.4. Öğrencilerin Akademik Birimlerine Göre Muhasebe Eğitimine Olan İlgilerinin Ortalamalarının Değerlendirilmesi	62
3.6.2.5. Öğrencilerin Muhasebe Alanında Çalışan Yakın Tanıdık Olmasına Göre Muhasebe Eğitimine Olan İlgilerinin Ortalamalarının Değerlendirilmesi	63
3.6.2.6. Öğrencilerin Çalışmayı Düşündükleri Sektöre Göre Muhasebe Eğitimine Olan İlgilerinin Ortalamalarının Değerlendirilmesi	64

SONUÇ VE ÖNERİLER

KAYNAKÇA.....

EKLER.....

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 3.5.1. Normallik Testi Sonuçları

Tablo 3.6.1.1. Araştırmadaki Öğrencilerin Demografik Bilgileri

Tablo 3.6.2.1. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 3.6.2.2. Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Tablo 3.6.2.3. Mezun Olunan Lise Türüne Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 3.6.2.4. Akademik Birime Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 3.6.2.5. Ailede Muhasebe Alanında Çalışan Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 3.6.2.6. Katılımcıların Çalışmayı Düşündükleri Sektöre Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

KISALTMALAR

M.Ö. : Milattan Önce

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences

SMMM: Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik

TMUD: Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği

TÜR-MOB: Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği

TMS: Türkiye Muhasebe Standartları

TFRS: Türkiye Finansal Raporlama Standartları

KGK: Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetimi Standartları Kurulu

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

AAA: Amerika Muhasebeciler Birliği

AECC: The Accounting Education Change Commission

IFAC: Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu

IAESB: Uluslararası Muhasebe Eğitimi Kurulu

IES: Uluslararası Eğitim Standartı

EQUIS: Avrupa Yönetimi Geliştirme Vakfı Avrupa Kalite Geliştirme Sistemi

COVID-19: Yeni Koronavirüs Hastalığı

TRB: Transportation Research Board (Ulaşım Araştırma Kurulu)

GİRİŞ

İnsanların muhasebe bilimi açısından kayıt tutma alışkanlığı M.Ö. 5000-3000’li yıllara kadar uzanmaktadır. İlgili yıllarda yaşamış olan medeniyetler hakkında bilgi veren kaynaklara bakıldığında çeşitli faktörlerin etkisiyle türlü türlü muhasebe kayıtları görülmektedir. Bu faktörlerin başında medeniyetlerin içinde bulunduğu çevresel faktörler ve ticari faaliyetler gelmektedir.

Muhasebe biliminin gelişip ilerlemesinde etkili olan çeşitli etmenler vardır. Bunların başlıcaları ticaret, hukuk, devlet, bilim ve teknoloji şeklinde sıralayabiliriz. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de muhasebe bilimi yüzyıllar geçtikçe yaşanan dönemin ihtiyacını karşılayabilmesi amacıyla çeşitli yasalar yürürlüğe konulmuştur. Ülkemizde 17. Yüzyıldan itibaren muhasebe bilimi alanında çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. 20’nci yüzyılın ilk ve ikinci çeyreğinde Fransa ve Almanya muhasebe sisteminin etkisi görülmektedir. İkinci dünya savaşından günümüze kadar da küresel bağlamda muhasebe alanında yaşanan gelişmelere uyum sağlanabilmesi için çeşitli yasal düzenlemeler hayata geçirilmiştir.

Muhasebe bilimi uygulamaya dayalı bir bilimdir. Bundan dolayı muhasebe eğitiminde teori ile uygulama arasında sıkı bir bağ bulunmaktadır. Muhasebe bilimi uygulamalı olmakla beraber bilgi üretmesinden kaynaklı olarak ekonomik ve teknolojik açıdan yaşanan gelişmelerden de etkilenmektedir. Muhasebe eğitim programları hazırlanırken bunlar göz önünde bulundurulmalıdır.

Muhasebe eğitiminde amaç muhasebe eğitimi alan kişilere çalışmayı düşündükleri sektöre faydalı bilgiler aktarmak, bu bilgileri kaydederek sınıflandırmak, sınıflandırılan bilgilerin doğruluğunu kontrol edip raporlamak, raporlanan bilgilerin karar almada kullanılması ve bu bilgilerin uygulama aşamasında kişilerin yeteneklerinin geliştirilmesini sağlamak olmalıdır. Küreselleşme ile beraber muhasebe bilimi alanında getirilen kurallar ve yaşanan düzenlemelerin artması muhasebe eğitiminde de gerekli değişimlerin yapılmasını da beraberinde getirmiştir.

Bu çalışmanın birinci ve ikinci bölümlerinde muhasebe bilimi ve muhasebe eğitimi hakkında tanımlamalar yapılarak bu konularda detaylı bilgiler verilmektedir. Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde de Muş Alparslan Üniversitesinde muhasebe

eğitimi alan önlisans ve lisans öğrencilerinin muhasebe eğitimine olan ilgileri hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla anket uygulanmış ve uygulanan anket sonuçlarından elde edilen veriler SPSS yardımıyla analiz edilerek yorumlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MUHASEBE VE MUHASEBE İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

1.1. Muhasebenin Tanımı

Muhasebe, bir işletmenin kaynaklarının meydana gelmesini, bu kaynakların nasıl kullanıldığını, işletmenin eylemleri nihayetinde bu kaynaklarda oluşan artış veya azalışları ve işletmenin mali açıdan durumunu açıklayan bilgileri üreten ve bunları ilgili şahıs ve kuruluşlara ulaştıran bir bilgi sistemidir (Sevilengül, 2016: 3).

Muhasebe, kuruluşların mali durumu ile kuruluş faaliyet sonuçlarının analiz ve yorumlanmasına imkân sağlayacak şekilde kuruluş faaliyetlerine ilişkin kayıtların tutulması ile ilgilenir. Bütün olarak ya da kısmen parasal özellikte ve para ile anlatılabilen eylemlere ait anlamlı ve güvenilir bilgileri tedarik edebilecek şekilde verilerin ilgili kaynaklardan biriktirilmesine, doğru olup olmadıklarının tespit edilmesine, kayıt altına alınmasına, sınıflandırılmasına, raporlar halinde sunulmasına, analiz ve yorumlanmasına muhasebe denir (Yalkın, 2001: 1).

Muhasebe işletmenin varlıklarında ve kaynaklarında değişime neden olan tamamen ya da kısmen parasal nitelikteki ve para ile açıklanabilen işlemlere ait bilgilerin toplanması, doğruluklarının tespit edilmesi, kayıt altına alınması, tasnif edilmesi, sonuçların raporlanarak ilgili şahıslara sunulması ve bilgilerin analizlerinin yapılarak yorumlanmasıdır (Küçüksavaş, 1997: 6).

Muhasebe, işletme fiillerinin kontrolünü saygınlıştırmak, ileriye yönelik işletme fiillerini planlama, işletme içinde ve işletme dışında bulunan şahıslara, işletmeyle ilgili etkili kararlar alabilmelerini sağlamak için, mali nitelikli eylemlerle ilgili bilgilerin toplanması ve ulaştırılması eylemi şeklinde tanımlanabilir (Ataman, 2001: 1).

Muhasebe, bir işletmedeki mali eylemlerin hesaplara ve defterlere geçirilme ilkelerini belirleyen ve bu eylemlerin sonuçlarının analizler ile görülmesine olanak tanıyan bir bilimdir. Diğer bir şekilde muhasebe, işletmenin varlıklarında ve kaynaklarında değişime neden olan mali özellikteki ve para ile tanımlanabilen olayların kayıt altına alınması, tasnif edilmesi, özetlenmesi, analiz edilerek yorumlanmasıdır (Gücenme, 2000: 6-7).

Muhasebe, mali özellikteki olayların tespiti, ölçülmesi, kayıt altına alınması, tasnif edilmesi, özetlenerek raporlaması ve analizler yapılarak yorumlanma süreci şeklinde tanımlanabilir (Gökçen, 2007: 4).

Yukarıda bahsi geçen tanımlardan yola çıkacak olursak muhasebeyi kamu sektörünün veya özel sektörün mali nitelikteki iş ve işlemlerinin kayıt altına alınması, sınıflandırılması, özetlenerek raporlanması ve bunun sonucunda bu bilgiye gereksinim duyan sektör içi ve sektör dışındaki ilgilileri bilgilendirmek şeklinde tanımlayabiliriz.

1.2. Muhasebenin Fonksiyonları

Muhasebenin temel fonksiyonlarını; kaydetme, sınıflandırma, özetleme, analiz etme ve yorumlama şeklinde sıralayabiliriz.

1.2.1. Kaydetme Fonksiyonu

Mali nitelikteki işlemlerin kayıt altına alınması muhasebenin birinci fonksiyonudur. Bu kayıt işlemlerine ait belgelerin olması ve ilgili belgelerdeki bilgilerin doğruluğu muhasebe açısından gereklidir. Doğruluğu tespit edilen belgelerle yapılan mali işlemler, belgelerin tarih sırası baz alınarak ilk olarak yevmiye defterine kaydedilir (Akpınar ve Özdemir, 2012: 6).

1.2.2. Sınıflandırma Fonksiyonu

Yevmiye defterine kaydedilen bilgilerin daha anlaşılabilir ve daha faydalanabilir bir duruma getirilmesi muhasebenin sınıflandırma fonksiyonu sayesinde yapılmaktadır. Sınıflandırma fonksiyonu ile günlük defterde tutulan kayıtlar büyük deftere (defter-i kebir), özelliklerine göre aktarılır. Böylelikle mali nitelikteki her işlem ait olduğu yerde toplanır. Örneğin kasa hesabını ilgilendiren işlemler bir yerde, banka hesabını ilgilendiren işlemler bir ilgili yerde toplanır (Yıldız, 2010:3).

1.2.3. Özetleme Fonksiyonu

Sınıflara ayrılan bilgilerin özetlenmesi, bu bilgilerden faydalanmak maksadıyla mali tabloların hazırlanmasıyla mümkündür. İşletmeler tarafından dönem sonunda

hazırlanacak olan mali tablolar, döneme ait bütün işlemlerin sonucuna ait özet durumları ve sonuçları göstermektedir (Akpınar ve Özdemir, 2012: 6).

Özetleme fonksiyonunda asıl amaç işletmenin cari yılda yapmış olduğu çok sayıda işlemlerin takibinin sağlanmasıdır. Özetleme fonksiyonu mevcut yıl hakkında bilgi vermekle beraber işletmelere ileriki dönemlerde yol gösterici rol almaktadır.

1.2.4. Analiz Etme ve Yorumlama Fonksiyonu

Mali nitelikteki işlemler ile ilgili bilgilerin kayıt altına alınması, sınıflandırılması ve özetlenmesi tek başına yeterli değildir. Bu bilgiler analiz ve yorumlar sayesinde işletme yönetimi tarafından daha kullanılabilir ve daha faydalı hale gelir. Faaliyet sonuçlarının ve mali durumun analiz edilmesi ve yorumlanması; raporlar halinde özetlenen bilgilerin neyi ifade ettiği ve mali olaylar ile bu olayların sonuçları arasındaki ilişkilerin araştırılmasıdır.

Analiz etme ve yorumlama muhasebenin modern fonksiyonu olarak kabul edilirken kaydetme, sınıflandırma ve özetleme fonksiyonları muhasebenin klasik fonksiyonları olarak görülmektedir (Akpınar ve Özdemir, 2012: 6).

Modern muhasebe zihniyetinde muhasebeye ait bilgi ve verilerin üretilmesi, bu zihniyetin yalnız bir parçasını oluşturmaktadır. Muhasebe bilimine günümüzde yüklenen en önemli fonksiyon muhasebeye ait bilgilerin anlamları ve sonuçları arasında gerekli analiz ve yorumların yapılması, bu bilgilerin anlamlarının belirlenmesi ve ortaya konulan yorumlara göre kararlar alınmasıdır. Örneğin aynı alanda faaliyet gösteren ve aynı üretim kapasitesine sahip orta ölçekteki iki üretim işletmesinde, biri diğerine nazaran daha duran varlıklara tutar olarak iki kat yatırım yaptığında, bünyesinde daha fazla duran varlığı bulunduran işletmenin, yatırımlarının daha verimsiz olduğu ve üretimde daha az etkinliğe sahip olduğu söylenebilir (Özulucan, 2009:6)

1.3. Muhasebe Türleri

İşletmelerin faaliyetlerinin ve amaçlarının farklı olmasından kaynaklı olarak farklı muhasebe türleri ortaya çıkmıştır. Örneğin, sadece mal alım ve satım işlemini yapan bir işletme ile bir üretim işletmesinin muhasebesi farklılık göstermektedir. Dolayısıyla işletmelerin niteliklerine göre farklı muhasebe türlerinden bahsedebiliriz. Muhasebe

türleri genelde; Genel Muhasebe, Maliyet Muhasebesi ve Yönetim Muhasebesi olarak üç grupta sınıflandırılabilir. Ayrıca işletmelerin çalışma alanına göre Banka Muhasebesi, Şirketler Muhasebesi, İnşaat Muhasebesi, Vergi Muhasebesi, Sigorta Muhasebesi, Konaklama Muhasebesi gibi Uzmanlık Muhasebesi diye isimlendirilen muhasebe uygulamaları da mevcuttur (Yıldız, 2010: 6-7).

1.3.1. Genel (Finansal) Muhasebe

Genel muhasebenin konusu işletme içi ve işletme dışı faaliyetlere ilişkin işlemlerin gözlemlenmesi ve bu işlemler sonunda işletme varlık ve kaynaklarındaki değişimin kaydedilerek tespit edilmesidir. Genel muhasebe aynı zamanda finansal muhasebe olarak da isimlendirilir.

Finansal muhasebe işletmenin mali durumunu göstermektedir. Genel muhasebede işletme varlık ve kaynaklarındaki değişimler izlenir. İşletme öz kaynaklarındaki artış ve azalışlar belirlenerek işletmenin faaliyet sonucu saptanır.

Genel muhasebe aşamasında, işletmelerin sahip olduğu varlık ve kaynakların belirlenmesi amacıyla dönem başı envanteri hazırlanır. Bu dönem başı envanterden hareketle dönem başı bilançosu hazırlanır. Dönem ile ilgili varlık ve kaynaklardaki değişiklikler düzenli bir şekilde kaydedilir. Dönem sonuna gelindiğinde varlık ve kaynaklardaki durumun tespit edilmesi amacıyla tekrardan dönem sonu envanteri hazırlanır. Dönem sonu envanterinden elde edilen verilere göre, muhasebe işlemlerinin sonuçları dönem sonu bilançoya ve gelir tablosuna aktarılır. Genel muhasebe işlemleri aynı zamanda işletmenin dışı bakan yüzüdür. Genel muhasebe sayesinde işletme dışındaki üçüncü kişiler işletmenin faaliyetlerine ilişkin mali nitelikteki işlemlerin sonuçları hakkında bilgi alırlar (Akpınar ve Özdemir, 2012: 7-8).

1.3.2. Maliyet Muhasebesi

Maliyet Muhasebesi üretilip, satışı gerçekleştirilen ürün ve hizmetlerle ilgili direkt ve indirekt maliyetlerin değişik faktörlerinin tespit edilmesi, tanımlanması, ölçülmesi, raporlanması ve analizlerinin yapılması amacını taşır. Maliyet muhasebesinde genel muhasebede edinilen bilgiler sayesinde üretimi yapılan mamul maliyetleri hesaplanabilirken, genel muhasebede işletmenin işlemlerine ait mali nitelikteki

sonuçların elde edilmesi ise, maliyet muhasebesinden sağlanacak bilgiler sayesinde mümkün olmaktadır. (Şakrak, 1997:32). Bu bağlamda genel muhasebe ile maliyet muhasebesi birbirlerini bütünleyen iki alt sistem gibidir. (Altuğ, 1996: 12)

1.3.3. Yönetim Muhasebesi

Genel muhasebe ve maliyet muhasebesinden elde edilen bilgilerden yola çıkarak, işletme yöneticilerinin karar almada ihtiyaç duydukları sayısal bilgileri sağlayan muhasebe türüdür. Yönetim muhasebesinde şirket çalışanları ve şirket yöneticileri için bilgiler üretilir. Yönetim muhasebesinde amaç işletmenin yönetim aşamasına faydalı olacak bilgilerin üretilmesi ve sunulmasıdır (Sevilengül, 2014:16)

1.4. Muhasebenin Temel Kavramları

Muhasebe ile ilgili bilgilerin doğru ve tarafsız bir şekilde bilgi kullanıcılarına aktarılmasını sağlayan birçok kavram ve standartlar vardır. Bu kavramlar sayesinde mali nitelikteki bilgiler bilgi kullanıcılarına tarafsız bir şekilde iletilmektedir. Muhasebenin temel kavramları birbiriyle bağlantılı olduğundan, bu kavramları bütün olarak ele almak yararlı olacaktır.

1.4.1. Sosyal Sorumluluk Kavramı

Genel anlamda sorumluluk gerçek ve tüzel kişilerin davranışlarını ve yetkileri dâhilinde olan bir olayın sonuçlarına katlanmaları olarak ifade edilir. Sosyal sorumluluk kavramı muhasebenin görevini yerine getirme konusundaki sorumluluğunu açıklamakta ve muhasebenin kapsamını, anlamını ve amacını ortaya koymaktadır.

Muhasebenin amacı işletme yöneticilerine gerekli bilgileri vermekle sınırlı değildir. Çeşitli sebeplerle işletmenin işleyişi ile ilgilenen ve ileriki zamanlarda işletmenin işleyişi ile ilgilenecek olan kişi ya da kuruluşlara işletmenin mali durumu ve işletmenin işleyişi sonucu hususunda bilgilendirme yapmak muhasebenin amaç ve görevleri arasındadır. Bu ilgilileri yanıltmadan onlara doğru bilgiler vermek muhasebenin sorumluluk alanındadır. Muhasebe bu işlevi yerine getirirken hukuki sorumluluktan daha geniş içerikli bir sorumluluk olarak tanımlanan sosyal sorumluluk duygusunu göz önüne getirmelidir. Muhasebenin düzenlenmesinde, uygulamaların

gerçekleştirilmesinde, elde edilen bilgilerin raporlanmasında belirli kişi ya da kuruluşların değil toplumun tümünün menfaatinin göz önünde bulundurulması gerekliliği sosyal sorumluluk kavramı olarak ifade edilir. Bu şekilde davranılması durumunda muhasebe sayesinde sağlanan bilgilerin gerçeği yansıtan, tarafsız, önyargıdan uzak ve adaletli sağlanabilir (Cemalcılar ve Önce, 1999, 43).

1.4.2. Kişilik Kavramı

Muhasebe kurallarının uygulanması için ekonomik faaliyetlere ait belli başlı birimlerin tarif edilmesi gerekmektedir. Her birim kendi için hesapların devam ettirilip raporların meydana getirileceği ayrı bir kişi ve her bir birim muhasebe kişisini ifade eder. Muhasebe kişisi kaynakların kontrolünü sağlayan, bunu üstlenen ve bunun için sorumluluk alan ve ekonomik etkinliklerin yürütülmesinden sorumlu bir birimdir. Bu muhasebe kişisi işletme sahiplerinden, alacaklılarından, yöneticilerinden ve ilgili diğer taraflardan ayrı bir kişilik olarak kabul edilir ve bu kişi açık bir şekilde belirtilen veya dolaylı olarak belirtilen amaçları izlemek için kişiler ya da ekonomik kaynaklar sayesinde oluşturulmuş bir faaliyet birimi olabilir (Cemalcılar ve Önce, 1999: 44). Bu kavrama göre muhasebenin, işletmenin ve işletme sahiplerinin ayrı kişilikleri vardır.

1.4.3. İşletmenin Sürekliliği Kavramı

İşletmenin sürekliliği kavramı işletmenin işlevlerini bir süreye bağlı olmadan devam ettireceğini açıklar. Bundan dolayı işletme sahiplerinin yaşam sürelerinden bağımsızdır. Bu kavram maliyet esasının temelini meydana getirmektedir (Akdoğan ve Sevilengül, 1994: 4)

Bir işletmenin hayatının, aksine bir delil olmadığı müddetçe sonsuz olduğu, sonsuz olmasa dahi en azından hali hazırdaki planlarını, vaatlerini ve sözleşmelerini yerine getirmesini sağlayacak bir süre kadar varlığının devam edeceği farzedilir. Bu sayede ekonomik yaşamın sürdürülebilmesi işletmenin uzun ömürlü varlıklar edinmesini, uzun vadeli borçlar üstlenmesini, uzun vadeli planlar yapmasını, geleceğe ait araştırma ve geliştirme işlevlerinde bulunmasını icap ettirir (Cemalcılar ve Erdoğan, 2000: 442).

1.4.4. Dönemsellik Kavramı

Dönemsellik kavramının ortaya çıkmasını sebebi işletme etkinliklerinin kontrolünü sağlama ve değerlendirme gereksinimidir. Çünkü işletme etkinliklerinin karlılığını belirlemek ve işletme sahiplerinin kazanç hisselerini, işletme çalışanlarının maaşlarını ödemek için, işletmenin sonsuz olan faaliyet döneminin sonuna kadar beklemek imkân dışıdır. Genellikle muhasebe dönemi veya faaliyet dönemi için bir yıllık süre esas alınır (Küçüksavaş, 1997: 12-13).

1.4.5. Parayla Ölçme Kavramı

Parayla ölçülebilen ekonomik olay ve işlemlerin muhasebeye ortak bir değer ile aktarılmasını anlatır. Muhasebe işlemleri yabancı para işlemleri haricinde yerli para türüne göre kayıt altına alınmaktadır. Yabancı para muhasebe işlemleri ilgili para birimi ile kaydedilmekle birlikte raporlama dönemlerinde ulusal para birimi karşılığı göz önünde bulundurularak değerlendirilir (Yıldırım, 2008: 29).

1.4.6. Maliyet Esası Kavramı

Maliyet esası kavramı nakit ve alacaklar haricindeki bir varlığın bir bedel ödenerek elde edilmesi sürecinde meydana gelen maliyet değeri ile kaydedilmesi gereğini açıklar. Bu kavram değişen piyasa fiyatları karşısında devamlı bir şekilde düzeltme kayıtları yapmak zorunda kalınmamasını ve varlıklara ait değişimlerin güvenilir belgelere dayandırılmasını amaçlar (Yıldırım, 2008: 29-30).

1.4.7. Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı

Muhasebe kayıtlarının gerçek durumu gösteren usulüne uygun hazırlanmış güvenilir belgelere dayandırılması ve muhasebe kayıtlarına esas alınacak yöntemlerin belirlenmesinde tarafsız ve önyargıdan uzak bir şekilde davranılması gereğini anlatır.

Muhasebe kayıtlarının güvenilir belgelere dayanması gereklidir. İşleme esas teşkil eden olayın, bir tespite dayanması durumunda, bahsi geçen tespitin yazılı belge tarzında muhasebe işleminin dayanak noktasını oluşturmasından saklanması, muhasebe işleminin denetimi ve doğrulanması açısından gereklidir (Yıldırım, 2008: 29-30).

1.4.8. Tutarlılık Kavramı

Bu kavram muhasebe uygulamaları için tercih edilen muhasebe yöntemlerinin dönemler bakımından değiştirilmeden uygulanmasını açıklamaktadır. Tutarlılık kavramı mali tablolarda ifade edilen finansal yapı ve çalışma sonuçları ile alakalı bilgilerin dönemler arasında karşılaştırılabilmesi bakımından büyük öneme sahiptir (Atabey ve Parlakkaya, 2004: 34).

Muhasebede kullanılan değerlendirme yöntemlerinin tutarlılığı kesinlikle önem arz etmektedir. Muhasebeci her spesifik olay için en yararlı muhasebe politikasını seçerek, yıllar arası tutarlı biçimde uygulanması gerekir. Aksi durumda finansal tablolar karşılaştırılmaz (Tetik, 1997: 154).

1.4.9. Tam Açıklama Kavramı

Mali tablolarda finansal bilgilerin tam olarak açıklanmasıyla beraber, mali tablo kalemleri kapsamında bulunmayan fakat alınacak kararlara etki edebilecek, gerçekleşmesi ihtimal dâhilinde olan olaylara yer verilmesi gerekmektedir (Akdoğan ve Sevilengül, 1994: 5).

Örnek verecek olursak muhasebede borç tutarı yazılırken borcun biçimi ve vadesi ayrı şekilde açıklanmalıdır. (www.muhasebedersleri.com Erişim: 24.04.2020).

1.4.10. İhtiyatlılık Kavramı

Temkinli olmak, tarafsız bir şekilde işletmenin karşılayabileceği risk ve belirsizlikleri dikkate almaktır. İşletmelerde mali durumun mevcut durumdan daha iyiymiş gibi göstermeyi önleyen ve işletmelerin riskli durumlar ile karşılaşmasını engelleyen bir kavramdır. Bu kavram sayesinde işletmeler muhtemel zararlar, giderler ve borçlar için karşılık ayırıp, muhtemel kârlar ve gelirler için ise herhangi bir muhasebe işlemi yapmazlar. Ancak, bu kavram gereğinden fazla karşılık ayırma ve gizli yedekler oluşturulmasına gerekçe gösterilemez (Akpınar ve Özdemir, 2012: 8).

1.4.11. Önemlilik Kavramı

İşletmeye ait bir hesap kalemi yada mali bir olayın oransal ağırlık ve öneminin mali tablolar esas alınarak yapılacak değerlemelere yada alınacak kararlara etki edebilecek seviyede olması anlamına gelmektedir. Önemli hesap kalemlerinin ve finansal olayların mali tablolarda bulunması gerekir (Akpınar ve Özdemir, 2012: 12).

Yatırım kararları ve diğer kararlar ile alakalı olan mali bilgiler çoğunlukla önemli seviyede ayrıntılı bir şekilde hazırlanabilir. Çok az bilginin yanıltıcı olabilmesi gibi çok fazla bilgi de yanıltıcı olabilir. Bu bilgi yığınına bilgi kullanıcıları için anlamlı hale getirecek şekilde özetlemek muhasebecinin finansal raporlamadaki sorumluluklarından biridir (Cemalcılar ve Erdoğan, 2000: 446).

1.4.12. Özün Önceliği Kavramı

Özün önceliği kavramı işlemlerin ve ekonomik olayların muhasebeleştirilmesi ve bununla değerlendirmeler yapılırken, sadece hukuki şeklin değil öncelikle iktisadi değer anlamında doğru içeriğin esas alınması لازمlığını açıklar. İşlemlerin biçim ve özleri genel anlamda birbiriyle uyumludur. Bununla beraber aralarında fark bulunması halinde özün biçime önceliği esastır (Yıldırım, 2008: 29).

1.5. Muhasebe Mesleği

Bir uğraşının meslek olarak kabul edilebilmesi karmaşık ve devamlı gelişen bir bilgi birikimine sahip olması, uygulamada karşılaşılan problemlerin çözümünde mesleki yargı kullanılması ve toplumun menfaatine faydalı olacak mesleki bir sorumluluk taşımasına bağlıdır (Robert ve Walter, 1990: 32).

Muhasebe mesleği, işletme ile alakalı gereksinim duyulan mali özellikteki bilgileri üretilip, bunları raporlar halinde ilgililere aktarırken aynı zamanda iktisadi, sosyal ve teknoloji alanındaki gelişmelerin takibini yapması gerekmektedir (Bilginoğlu, 1994: 177).

Muhasebe mesleği bu özelliğiyle karmaşık bilgi yapısına sahip olmayı gerektiren bir meslek olma niteliği göstermekte ve hem işletme hem de kamu açısından geniş bir öneme sahiptir.

1.5.1. Muhasebe Mesleğinin İşletme Açısından Önemi

İşletmeler, üretim faktörlerinin sistemli ve planlı bir şekilde bir araya getiren mal ya da hizmet üretmeyi amaçlayan üretim birimleridir. İşletmeler, mal ve hizmet üretirken birtakım varlıklara ve bu varlıkların sağlandığı kaynaklara gereksinim duyarlar. İşletmenin belirli bir tarihte sahip olduğu varlıkların ve bu varlıkların sağlandığı kaynakları gösteren tablo bilanço tablosudur. Bahsedilen işlemler muhasebe sistemi sayesinde ifa edilir.

Günümüzde işletmenin içinde bulunduğu hareketli, iktisadi ve sosyal şartlar altında muhasebe, işletme ile ilgilenen ilgililere doğru bilgiler sunmak, gelecek ile ilgili kararlara katkıda bulunmak ve sorumlu bulundukları sistem ve işlemleri denetleme imkânları sağlayan bir yönetim aracı seviyesine gelmektedir (Peker, 1988: 3-4).

İşletmenin teşekkül etmesi, etkinlikte bulunması, randımanlı ve karlı çalışması ve gelişmesi için, işletmelerin tüm öge ve işlemlerinin mali açıdan değerlendirilmesi muhasebe biriminde görevli muhasebeci tarafından gerçekleştirilir.

İşletmeler bulundukları zamana uygun ve eksiksiz örgütlenseler dahi, faaliyette bulunmaları ve gelişmeleri muhasebe ve muhasebeciye bağlıdır. Başka bir deyimle işletmelerin faaliyette bulunmaları ve gelişmeleri ilk olarak muhasebe uygulayıcısına bağlıdır (Ertaş, 2002, 119)

1.5.2. Muhasebe Mesleğinin Toplum Açısından Önemi

Muhasebe mesleği her ne kadar işletmelerle alakalı görünse de toplumsal açıdan dolaylı ve dolaysız olarak önemlidir.

Muhasebecinin işletmenin verimli çalışmasına olan katkısı sayesinde toplumun kalkınması ve ekonomik sistemin işleyişinde dolaylı olarak etkisi söz konusu olmaktadır.

Toplum açısından bakıldığında muhasebe mesleğinin parasal alanlarda önemi büyüktür. Ülke bütçesinin en önemli gelir kalemi olan vergilerin, işletme için düşünüldüğünde, işletme adına ilk olarak muhasebeci tarafından hesaplanır ve ödenir. Vergi gelirinin arttırılması mali yasaların, denetimlerin ve yargının iyi işlemesi ile değil;

toplumdaki kaliteli muhasebe meslek mensuplarının mevcudiyetiyle mümkündür. Bundan dolayı mali sistemi sağlam olmayan, vergi geliri yüksek olmayan bir devletin ekonomik ve sosyal sorumluluklarını tam olarak yerine getirmesi mümkün değildir.

Toplumun iyi çalışan mali ve ekonomik bir yapısının olması, vergi gelirlerinin çoğaltılmasına ve ekonomik açıdan gelişmenin meydana gelmesine doğrudan etkisi olan mesleklerin başında muhasebe mesleği yer almaktadır (Ertaş, 2002: 120).

1.5.3. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik

3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nun hükümleri gereğince muhasebe mesleğini yerine getirmeye hak kazanan kişilere "Serbest Muhasebeci Mali Müşavir", "Yeminli Mali Müşavir" denir.

22 Mayıs 2015, 29363 sayılı resmi gazete ile; "Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu" metninden, "Serbest Muhasebecilik" ve "Serbest Muhasebeci" ibareleri çıkarılmıştır (www.muhasibedersleri.com. Erişim : 30.04.2020).

1.5.3.1. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleği

Gerçek ve tüzel kişilere ait teşebbüs ve işletmelerin, genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri ve mevzuat hükümleri gereğince defterlerini tutmak, bilanço kar-zarar tablosu ve beyannameleri ile belgeleri düzenlemek ve benzeri işleri yapmaktır. (www.mevzuat.gov.tr Erişim: 30.04.2020).

Bunun yanı sıra işletmelere ait muhasebe sistemlerinin kurulum ve gelişimini sağlamak, finansal ve mali konularda danışmanlık yapmak serbest muhasebeci mali müşavirlik mesleğinin kapsamındadır. SMMM, işletmelere ait mali tabloların, raporların ve beyannamelerin düzenlemesinin yanında bilirkişilik de yapabilir. (www.muhasibedersleri.com. Erişim : 30.04.2020).

1.5.3.2. Yeminli Mali Müşavirlik Mesleği

Yeminli Mali Müşavir, serbest muhasebeci mali müşavirlerin yaptığı danışmanlık ve denetim faaliyetleri ile beraber tasdik işlemlerini de yapmak yetkisine haizdir.

Yeminli Mali Müşavirlerin tasdik faaliyetleri özellikle vergi beyannameleri ile ekleri ve mali tablolarla ilgilidir. (www.muhasabedersleri.com. Erişim: 30.04.2020).

1.5.4. Muhasebe Meslek Mensubunun Uyması Gereken Etik İlkeler

Her meslekte olduğu gibi muhasebe mesleğinde de bir takım kurallar vardır. Muhasebe meslek mensubu, mesleği icra ederken bu kurallara uygun davranmalıdır. Mesleğin gerekli kıldığı işleri yapabilmek bu standartların mevcudiyeti ile mümkün olmaktadır. Bu kuralları sırasıyla başlıklar altında inceleyelim.

1.5.4.1. Dürüstlük

Meslek mensuplarının mesleki çalışmalarında doğru ve güvenilir olma sorumluluğu vardır. Ayrıca meslek mensupları âdil olmalı ve açık sözlü davranmalıdırlar. Yapılan iş ve işlemlere ait raporlarda hatalı veya yanıltıcı olan bir ifade yer alıyorsa rapor sonuçları dikkate alınmamalıdır (www.mevzuat.gov.tr. Erişim: 12.03.2021).

1.5.4.2. Tarafsızlık

Meslek mensubu müşterilerine hizmet sunarken tarafsız olmalı ve hizmet sunduğu işletmeyle hiçbir çıkar ilişkisi içinde olmamalıdır. Meslek mensupları tarafsız kalmalarını etkileyecek durum ve ilişkilerden kaçınmalıdırlar (www.mevzuat.gov.tr. Erişim: 12.03.2021).

1.5.4.3. Mesleki Yeterlilik ve Özen

Meslek mensubu işletme yönetici ve müşterilerine etkili bir hizmetin sunulabilmesi için gerekli mesleki bilgi ve beceriye sahip olmalı ve bu hizmetleri yerine getirirken mesleki ve teknik standartlara uygun olacak davranışlar sergilemelidir. Mesleki yeterliliği, mesleki yeterliliğin elde edilmesi ve mesleki yeterliliğin korunması şeklinde iki aşamada ele alabiliriz.

Mesleki yeterliliğin elde edilmesi kısmında; meslek mensubu yasa da belirtilen mesleğe giriş koşullarını sağlamalıdır. Mesleki yeterliliğin korunması kısmında ise meslek mensubu, çalışma hayatı ile ilgili ulusal ve uluslararası gelişmeleri devamlı

takip etmeli ve bu değişimleri anlamaya çalışmalıdır. Buradan hareketle meslek içi eğitim programları sayesinde meslek mensubu mesleki sahada etkin bir şekilde faaliyette bulunabilir (www.mevzuat.gov.tr. Erişim: 12.03.2021).

1.5.4.4. Gizlilik

Meslek mensubu işletme içi ve işletme dışı çevreye ait bilgilerin gizliliğini korumakla görevlidir. Gizlilik ilkesi gereği meslek mensubu, kanuni olarak açıklama zorunluluğu ya da mesleki bir açıklama zorunluluğu yoksa ve de yetkisi haricinde kalan mesleki ilişki sonucunda elde edilen konularda işletme sahipleri ve işletme müşterileri haricinde kalan kişi veya kurumlara açıklamada bulunamaz. Mesleki ilişki sonucunda kazanılan gizli bilgileri şahsi menfaat veya üçüncü kişilerin menfaatine kullanmaması gerekir ve böyle bir izlenimden de bırakmamalıdır (www.mevzuat.gov.tr. Erişim: 12.03.2021).

1.5.4.5. Mesleki Davranış

Meslek mensubu mesleğin itibarına zarar verecek tutum ve davranışlardan sakınmalıdır. Meslek mensubu kendi ve işi ile ilgili açıklamalarda bulunurken mesleğe zarar vermemeye özen göstermelidir. Meslek mensubu dürüst ve güvenilir olmalı, sahip olduğu özellikler, iş deneyimleri ve sunmakta olduğu hizmetler hususunda mübalağadan uzak durmalıdır (www.mevzuat.gov.tr. Erişim: 12.03.2021).

1.6. Muhasebe Meslek Mensuplarının Taşınması Gereken Bilgi ve Beceriler

Her meslekte olduğu gibi muhasebe meslek mensuplarının da başarılı olmalarını sağlayacak birtakım bilgi ve beceriler vardır. Bu bilgi ve becerileri sırasıyla açıklayalım.

1.6.1. İletişim Becerileri

Muhasebe meslek üyelerinde iletişim büyük bir öneme sahiptir. İletişim becerileri mesleki faaliyetlere ilişkin fikirlerin yazılı ve sözlü şeklinde sunumlarının yapılması, münakaşa ve müdafaa kabiliyetini, aktif dinlemeyi ve bilginin menşeyinden alınıp tertiplenmesini kapsar. Öte yandan bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanma ve ekip duygusuyla çalışmak iletişim becerilerindendir (Özel, 2000: 21)

İletişim becerileri muhasebecinin çeşitli yaş kategorilerinde ve değişik kademelerde öğrenme psikolojilerini anlamasını ve dinleme ve yüreklendirme tarzıyla yol göstermesini zorunlu kılar. Bu zorunluluk muhasebe meslek mensubunun yeni düşüncelere, yeni teknolojik gelişmelere, değişik kültürlere ilgi duymasını ve bunlar sayesinde değişmesi ve bunlara uyumlu davranmasını gerektirir.

1.6.2. Entelektüel Beceriler

Muhasebe meslek mensubunun sahip olması gereken becerilerden biri de entelektüel becerilerdir. Son zamanlarda görülen ortaklık skandalları sorun çözebilme kabiliyetlerinin ve çözüm odaklı düşünme yeteneklerinin muhasebe eğitiminde çokça bulunması gerekliliğini göstermiştir (Başar, 2007: 59-69)

Entelektüel beceriler arasında tahmin edilemeyen problemleri çözümleme, problemleri belirleme ve problemlere karşı öngörülü olma, kabul edilebilir çözüm yolları bulma, muayyen bir duruma veya hadiseye hüküm süren zorlukları anlama ve bunların tesirlerini tahmin edebilme, ahlaki konuları tayin etme ve bunlara ehil olma, alışagelmış olunmayan taleplere cevap verebilme, kıt kaynaklar içerisinde öncelikli olanları saptama ve işlerin ihtiyaç duyulduğu gibi örgütlenmesi sayılabilir.

Bunun yanı sıra gerçek ve net bilgiye ulaşabilmek için meslek mensubunun gerçek sorular sorabilme yeteneğini, bilginin önemine varabilme kabiliyetini ve değişik objeler, vakalar, şahıslar ve metotlar arasında bağlantıları izah etmek için ölçülü değerlendirme yapabilme yeteneğini barındırır.

1.6.3. Kişisel Beceriler

Birbirinden değişik niteliklere sahip şahıslarla bir takım içerisinde aktif bir şekilde çalışabilme kişisel yetenekler arasında büyük öneme sahiptir. Şahısları etki altında bırakma, mesai arkadaşlarının isteklendirme ve onların gelişmesine katkıda bulunma kişisel beceriler olarak değerlendirilen özelliklerdendir. Bunlarla beraber uyumsuzlukları çözüme kavuşturma, kriz durumlarının üstesinden gelebilme, çalışmaların organizasyonunu sağlama, farklı kültürdeki şahıslarla iş yapma, anlaşma ve yön verme gibi özelliklerin muhasebe mesleğini ifa edenlerde bulunması gerekmektedir. Bunlara

ek olarak ahlaki mesuliyet, şahsi mesuliyet, öz saygı, samimi olma ve doğruluk da kişisel beceri olarak değerlendirilir.

1.6.4. Genel Bilgi

Muhasebe mesleğini ifa eden kişinin ruh bilimi, , iktisat, matematik ve istatistiki konularda belirli bir altyapıya sahip olması gereklidir. Hatta geçmişteki düşünce ve olayların süreçlerini ve hâlihazırdaki değişik kültürleri tanınması, bireysel ve toplumsal değerleri fark etmesi ve iktisadi, siyasi hususlar ve düşüncelerden ve erklerden haberli olması ve üstelik zanaat, yazın ve bilim mevzularında değerlendirmelerde bulunabilecek bilgi seviyesine sahip olması gerekmektedir (Başar, 2007: 59-69).

1.6.5. İşletme Bilgisi

Muhasebe meslek mensupları işletmelerin faaliyet alanları ve bu işletmelerin faaliyette bulunduğu ekonomik çevre ile ilgili bilgi birikimine sahip olmalıdırlar. Kanuni düzenlemeleri takip etmeli ve bu düzenlemelerle alakalı toplantılara katılmalı, dönemsel olarak yapılan yayınları takip etmeli, siyasi, toplumsal ve kültürel açıdan bilgili olmaları gerekmektedir.

Esas mali araçlar, milli ve milletlerarası sermaye piyasaları, işletmelerdeki şahıslar arası ve takım hareketliliklerini kavrayacak derecede bilgili olması beklenir. İşletmelerdeki değişimlere yön verme ve bunları idare etme metotları hususunda bilgili olmak, bilgi teknolojilerinin işletme ve muhasebe uygulamalarındaki şimdiki ve gelecek zamandaki görevini bilmek gibi özellikler muhasebe meslek mensubunda bulunmalıdır.

1.6.6. Muhasebe Bilgisi

Muhasebe meslek mensubu işini itina ve titizlikle yürütmelidir. Bunu yapabilmek için mesleğin zorunlu kıldığı bilgi ve yeteneğe sahip olmak, meslek ile ilgili düzenlemelerden haberdar olmak, mesleğin içeriği ve özelliği hususunda gerekli donanımına sahip olmak gerekmektedir (Akbulut, 1999: 133).

Muhasebe meslek mensubunun bu zamanda bilgileri analiz edip yorumlayan, önemli hususlara dikkat eden, yöneticinin ihtiyaç duyacağı bilgileri tespit edecek

yeteneklere sahip ve bilgi ve iletişim teknolojilerini faydalı işletecek tarzda eğitim alması gerekmektedir (Sürmeli, 2004: 111-121).

1.7. Muhasebe Bilgi Sistemi

İşletme bilgi sistemi, işletmenin faaliyetlerine ilişkin bilgileri üreten alt sistemlerden oluşan bir sistemler bütünüdür. Bu alt sistemler ihtiyaç duydukları bilgiyi elde etmek için birbirleriyle ilişki içerisindedir. İşletme bilgi sisteminin alt sistemlerinden biri olan muhasebe bilgi sistemi, diğer alt sistemler ile ayrı ayrı ve çok yönlü bir ilişki içerisindedir.

Muhasebe bilgi sistemi, işletme bilgi sistemi içerisinde yer alan alt sistemlerin faaliyetlerine mali nitelikteki akışların izlenmesini desteklemektedir. Muhasebe fonksiyonu mali hareketliliği meydana getiren işlemlerin ve olayların parasal ve anlamlı olarak kayıt altına alınması, sınıflandırılması, özetlenmesi ve sonuçların yorumlanmasını sağlamaktadır. Muhasebe, sadece bir kayıt sistemi değil aynı zamanda geleceğe dair planların hazırlanmasında veri olarak kullanılacak bir raporlama aracı olarak kullanılmaktadır. Muhasebedeki kayıtlar aynı zamanda işletmenin faaliyet sonuçlarının analiz edilmesinde kullanılan etkin bir yönetim aracıdır (Tutar, 2010: 313).

Muhasebe bilgi sistemi, işletme yöneticilerine bilgi sunan, işletmeye ait kaynakların meydana gelmesini, meydana gelen bu kaynakların nasıl kullanıldığını, kaynakların kullanılması sonucunda ortaya çıkan artış ve azalışları ve işletmenin mali durumunu açıklayan bilgileri üreten ve bu bilgileri alakalı kişi ve kuruluşlara ileten sistemdir (Acar ve Tetik, 2003: 13).

Muhasebe bilgi sisteminde önceleri manuel (elle) olarak meydana getirilen muhasebe bilgileri çağın gelişimiyle birlikte bilgisayar ortamında oluşturulmaya ve raporlanmaya başlanmıştır. Bilgisayarlı ortam sayesinde muhasebe işlemlerinde bilginin iletilmesi ve güncellenmesi konusunda hız ve kolaylık sağlanmakla beraber birçok güvenlik sorunu da meydana gelmiştir. Bundan dolayı işletmeler için hayati öneme sahip olan muhasebe bilgilerinin korunması amacıyla gerekli önlemler alınmalıdır (Demir, 2005:148).

1.7.1. Muhasebe Bilgi Sisteminin Gerekliliği Ve İşletmelere Sağladığı Faydalar

Muhasebe bilgi sisteminin gayesi işletmenin iç çevresinde ve dış çevresinde bulunan kişilere gereksinim duydukları özellikteki bilgileri tedarik etmektir. İşletmede muhasebe bilgi sistemi; çalışmalar ile ilgili verileri derlemek ve kayıt altına almak, bu verileri planlama, uygulama ve denetim çalışmalarında kullanmak üzere bilgilere çevirme ve işletme variyetini korumak için denetimler yapma görevlerini üstlenmektedir (www.bilgiyönetimi.org. Erişim: 03.05.2020).

Muhasebe bilgi sistemi işletmenin muhasebe bilgilerinin dağıtımını gerçekleştiren bir sistemdir. Muhasebe bilgi sisteminde yasal olarak raporlanması gereken bilgiler elde edilir, elde edilen bu bilgiler ihtiyaç duyan ilgililere ulaştırılır ve işletmeler muhtemel tehlikelerden korunur. Muhasebe bilgi sistemi sayesinde işletme içinde ya da işletme dışında bulunan kişiler bu bilgileri kötüye kullanamazlar (Gökdeniz, 2005: 87).

İşletmelerin varlığını devam ettirebilmeleri ve sıkı rekabet zemininde mücadele edebilmeleri, işletme yöneticilerinin etkili kararlar almalarıyla doğrudan ilgilidir. İşletme maliyetlerinin ve gelirlerinin gerçekleri yansıtabilmesi, işletme yöneticilerinin mali başarıları elde etmelerine ve etkili kararlar almalarına bağlıdır (Kaya, 2000: 71). Bu nedenledir ki gelirlerin giderlerden pozitif yönde fazla olması kâr olarak ifade edilir. Kârı ve kârlılığın artması için; işletme maliyetlerini azaltmak, işletme gelirlerini arttırmak ve bununla beraber giderlerin denetimini sağlamak gerekir. Tüm bunlar gelirleri ve maliyetleri düzenli olarak denetleyen ve ayrıntılı bir şekilde raporlar hazırlayan ve ilgililere sunan muhasebe bilgi sistemi sayesinde mümkündür.

1.7.2. Muhasebe Bilgi Sisteminin Yapısı ve Amacı

Muhasebe bilgi sistemi genel muhasebe, maliyet muhasebesi ve yönetim muhasebesini kapsayan yaygın bir sistemdir. Yönetim bilgi sistemlerinin en önemlisi ve en eskisi muhasebe bilgi sistemidir. İşletmelerdeki muhasebe bölümü, işletmenin dili hükmündedir. Bundan dolayı etkili bir işletme yönetimi için muhasebeden elde edilen muhasebe bilgileri esas bilgi özelliğine sahiptir (Demir, 2005: 147).

İşletmelerde muhasebe bilgi sisteminden sağlanan bilgiler sayesinde işletme yönetiminde eksiklikler yaşanmaz. Bu bilgilerin olmaması durumunda yönetim fonksiyonlarından birincisi olan ve diğer fonksiyonlara esas teşkil eden planlamanın yapılması mümkün olmayacaktır. Bundan dolayı muhasebe bilgi sisteminin, işletme yöneticilerinin alacağı kararlarda ve yönetime yön vermedeki rolü büyüktür (Civan ve Kara, 2003: 111).

Muhasebe bilgi sisteminde, bilgi teknolojisinin önemi büyüktür. Bilginin gücünden bahsetmek için bireyler ve kuruluşlar üstündeki tesirine bakılır. Bundan dolayı seçilecek teknoloji; aktüel, esnek, yenilikçi, seri ve en önemlisi işletmenin içyapısına yaraşır olmalıdır.

İşletmelerde bilgi teknolojileri, bilginin üretilmesi için meydana getirilen ve bilişim aşamasındaki bilgisayarları, veri teşhis araçlarını, haberleşme teknolojileri, otomasyon ve sair tesisatı içermektedir. Bahsedilen aşama birbirine bağlantılı ve bütünleşmiş biçimde dizayn edilmiştir (Acar ve Ömürbek, 2003: 67).

Bilgi devrinde sermaye hareketliliğinin sıklığından dolayı, işletmeler muhasebe standartlarına uygun olarak elde edilmiş mali nitelikteki bilgilere ve yaygın olarak kullanılan bir muhasebe diline ihtiyaç duyarlar. Buradan hareketle bilgisayar destekli muhasebe bilgi sisteminin de bahsedilen standartlara muvafık bir tarzda dizayn edilmesi gerekir.

Bütün sistemlerdeki gibi muhasebe bilgi sistemin de girdi-işlem-çıkı aşamaları mevcuttur. Muhasebe bilgi sistemine, bilgiler işletme içi ve/veya işletme dışı evraklar sayesinde tedarik edilmekte, bilgi işlem çalışmaları ile işlemler yapılmakta ve son olarak raporlanıp çıktı şekline gelmektedir. Bu aşamaların hepsinin denetimi ile bilgiler gerçek ve sağlam olmaktadır. Muhasebe bilgi sisteminde girdilere örnek olarak muhasebe fiş türleri gösterilebilir. Sistemin işleme aşamasında ise günlük (yevmiye) defter, büyük defter (defter-i kebir) ve geçici ve kesin mizan meydana getirilir. Muhasebe bilgi sisteminin çıktı aşamasında ise mali tablolar ve sair raporlar oluşturularak ilgililer bilgilendirilir.

1.8. Muhasebenin Tarihi Gelişimi

Muhasebe, çok eski dönemlerde değişim işlemleri sayesinde meydana gelmekte olup iktisadi yaşamın ve iktisadi yaşam sahasında yer alan bölümlerin ilerleme kaydetmesiyle gelişmiştir.

1.8.1. Muhasebenin Dünyadaki Gelişimi

Muhasebede kayıt tutma yöntemine bakıldığında muhasebe tarihi M.Ö. 5000-3000 senelerine dek gitmektedir. Sümerler, Babiller ve Mısır medeniyetlerinin tarihi hakkında bilgi veren belgeler araştırıldığında bu medeniyetlerde muhasebenin kullanıldığı görülmekte ve ilgi çekici muhasebe uygulamalarına rastlanılmaktadır. Bu medeniyetlerin kullandığı muhasebe sistemi günümüzdeki çift taraflı kayıt sisteminden çok farklıdır. Çevresel faktörler bu medeniyetlerin kayıt tutma yöntemini etkilemiştir. Örneğin; Sümer medeniyetinde mabetlerin içerisinde bayan çalışanların yapmış olduğu kumaştan dokunan kil tabletlere rastlanılmıştır. Benzer şekilde bu kayıtların meydana gelmesinde emek veren bayanların ismi, her bir çalışanın ayın başında dokuması gereken yünün kilogramı ve yine her bir çalışanın ayın sonunda dokuduğu kumaşın metresi gibi çeşitli bilgilerle karşılaşılmıştır (Can, 2007: 2).

Eski Romalılarda da muhasebe kayıtlarında büyük öneme sahip gelişmeler yaşanmıştır. Eski Romalılarda üç değişik sahada muhasebe kayıt sistemi mevcuttu. Bunlar devletin tuttuğu kayıtlar, ticari alanda tutulan kayıtlar ve bankerlik alanında tutulan muhasebe kayıt sistemleridir. Devletin tutmuş olduğu muhasebe kayıt sisteminde vergi ve bireysel servet açısından ürün ve parasal işlemlerle ilgili devingenlik önemli bir yer almaktadır (Yücel, 1982: 220-221).

Ticari alanda tutulan muhasebe kayıt sisteminde ise tarımsal faaliyetlerin yoğunluğundan dolayı tarım sahasında birden çok çalışma meydana gelmiştir. Bankerlik alanında, başka bir deyişle bireysel kayıt tutma alanında gerçekleştirilen tediye ve elde edilen tutarların büyük öneme sahip olduğu görülmektedir. Roma medeniyetinde genel olarak defter tutma sistemi kullanılmış ve bu sistem ilerletilmiştir. Bununla ilgili olarak Romalı bilgin Marcus Tullius Cicero bir konuşmasında muhasebeye ilgisi bulunmayan kişilerin dahi defter tutmak ile ilgilendiklerine değinmiştir. Cicero 'un konuşması şu şekildedir: "Ey hâkimler, şimdi yeni bir olayı daha öğreneceksiniz.

Hiçbir zaman muhasebe defteri tutmamış bir adamın mevcudiyetinden söz edildiğini işitmekteyiz". Cicero'nun asırlar öncesine dayanan bu tepkisi Romalılar açısından meraklandırıcı ve tasalandırıcı bir özelliğe sahiptir. Kayıt tutmanın büyük bir sorumluluk olduğunu farz eden Romalılar kayıt tutma tekniğinde de çağ üstü bir gelişme göstererek, alacaklara ve borçlara ait hesaplamaların yapıldığına dair bilgilere rastlamak mümkündür (Yücel, 1982: 220-221).

1.8.2. Muhasebenin Türkiye'deki Gelişimi

Türkiye' de bazı sosyal güvenlik kuruluşlarının destekleriyle çağdaş muhasebe uygulamaları kullanılmaya başlanmıştır. Batı dünyasındaki birden çok gelişmelerin karakteristik özellikleri de Ticaret Muhasebesinde rastlamak mümkündür. Buradan yola çıkarak Batı'da olduğu gibi Türkiye'de de muhasebe, öncelikli olarak ticari kuruluşların ihtiyaçlarına cevap vermek amacıyla uygulamaya konulmuştur. Sonrasında ise muhasebe kapsamı bugünkü biçime ve düzeye gelmiştir (İldır ve Kotar, 1995: 43).

Türkiye' de muhasebe düzeninin meydana gelmesi 17. yüzyılın sonuna yakın "Kanunname-i Ticaret" e ulaşır. Fransa Ticaret Kanunu'ndan tercüme edilen Kanunname- i Ticaret müteşebbislerin sorumlulukları hususunda ortaya konulan kararları ihtiva etmektedir. 17. yüzyılın sonlarına yakın ders müfredatında muhasebe derslerinin de bulunduğu "İstanbul Ticaret Mektebi Âlisi" kurulmuştur. Batıda yaşandığı gibi Türkiye'de de muhasebe mevzusu sadece finansal muhasebe ve ticaret muhasebesi sınırları dışına çıkamamıştır (Bektöre, 2000: 7).

Benzer şekilde Kanunname-i Ticaret vergi ile alakalı çalışmaların kayıt sistemi şeklinde de bilinmektedir. Kanunname-i Ticaret esas olarak ticaret ile alakalı defterlerin mahkeme önünde kanıtlanabilir olması anlamına gelmektedir. Bu yönde ihtiyaç duyulan ve bununla alakalı tertipler kapsar. Fakat bahsedilen yıllarda meydana gelen politik şartlar ve Türkiye'nin mali vaziyeti düşünüldüğünde uygulama açısından sınırlı kalıp 1926 senesinde yürürlükten kaldırılmıştır (Güvemli, 2001: 79).

18. yüzyılın başında yürürlüğe konulan kanunlara bakıldığında, hesapların tutulma şekli noktasına odaklanılmış ve dahası ilgili hesap dönemleriyle kısıtlanmış bir şekilde envanter ve bilanço benzeri mevzularda muayyen temeller meydana getirilmiştir. 1879 yılına gelindiğinde ise Maliye Bakanlığına bağlı olarak Teftiş Kurulu'nun kurulması

için gerekli çalışmalar başlatılmıştır (Güvemli, 2001: 640). 1926 ile 1934 yılları arasında ise muhasebe alanında tecrübeli olan kişilere vergi denetimi yapabilme yetkisi verildi edilmiştir (Türker, 2006: 5-7). Bu sırada Tanzimat Döneminden 1928 yılına kadar olan zaman zarfında Türkiye’deki muhasebe eğitimi alanında Fransız eğitim modelinin etkisinin altında kalınmıştır. Fransız muhasebe kaynaklarından tercümeler yapılmıştır. Cumhuriyetin kuruluşundan 1950’li yıllara kadar olan zaman da ise Alman eğitim modelinin etkisi altında kalınmıştır. Türkiye’nin, başta İstanbul Üniversitesi olmak üzere birçok üniversitesinde Almanya kökenli bilim adamları tarafından bu alanda dersler verildiği ve çeşitli çalışmaların yapıldığı anlaşılmaktadır. 1933 yılından sonra Devletçilik ilkesi gereği olarak Türkiye Sanayi ve Maden Bankası inşa edilmiştir. Bu sayede fabrikalara ait muhasebe teşkilatlanmaları ve maliyet muhasebesi ile ilgili çalışmalar alanında gerek devlet gerekse de özel kesimlere örnek olacak bir oluşum meydana gelmiştir. (www.muhasebetr.com Erişim:15.05.2020).

755 Sayılı Kazanç Vergisi Kanunu’nda esasları ilk olarak 1926 yılında belirlenmiştir. Bu kanun 1934 senesine gelindiğinde ise bütünü yeni bir şekle girmiştir. Bu kanun beyan esaslı olup “dolaysız vergileri” içermektedir. Bu yasa ile yıllık beyanda bulunması gereken yükümlüler tayin edilmiştir. Ayrıca tayin edilen “Vergi Mükelleflerinin Kazançları”nın belirlenmesi ile ilgili muhasebe esasları ve yöntemleri tespit edilmiştir. Fakat bu yasa kullanılması lazım olan hesap türü açısından herhangi bir sistem getirmemiştir (Çiftçi, 2007: 300-306). 1935 senesinde kurulan “Muhasebeciler ve Murakıplar Cemiyeti” belli bir zaman sonunda çalışmalarını sonlandırmıştır (Yazıcı, 1986: 65).

1938 yılında “3460 Sayılı Sermayesinin Tamamı Devlet Tarafından Verilmek Suretiyle Kurulan İktisadi Teşekküllerin Teşkilatıyla İdare ve Murakabeleri hakkında Kanun” sayesinde devlete ait kuruluşların çalışmalarının sınırlarını belirlenmiş ve faaliyetlerine düzenleme getirilmiştir. Böylelikle işletme bütçesi terimi ehemmiyetli hale gelmiştir. Aynı süreçte, bahsedilen zaman zarfında kuruluşlar maliyet muhasebesi mevzusuna odaklanmışlardır. www. muhasebenet.net Erişim:15.05.2020). 1942 yılında da “Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği (TMUD)” kurulmuştur (Güvemli, 2001: 695).

Devlet destekli kuruluşların çalışmalarını düzenlemek maksadıyla 18. yüzyılda yürürlüğe konulan kanunlar sayesinde muhasebe sahasında yapılan ilerlemeler hız kazanmıştır. İkinci Dünya Savaşı sürecinde devlet fiyatların denetimiyle alakalı birtakım ilkeler ortaya koymuştur. Bu ilkeler sayesinde hem kamu sektörünün hem de özel sektörün dikkatleri maliyet hesaplama biçimleri ve muhasebe alanına çevrilmiştir. (www.melihkara.com.tr. Erişim:15.05.2020).

İkinci Dünya Savaşı'nın son bulmasıyla beraber batılılarla yaşanan bağlantılarda Türkiye farklı parasal deneyimler kazanmıştır. Bu deneyimlerde büyük öneme sahip olanı ise 19. yüzyılın ortalarına doğru yürürlükteki yerini alan "kurumlar vergisi", "gelir vergisi" ve "dolaysız vergiler" e ait düzenlemelerle alakalı tüzüktür. Bahsedilen tüzük yükümlülere, muhasebe alanındaki konulara yoğunlaşmalarına katkıda bulunmuştur. (www.melihkara.com.tr. Erişim:15.05.2020).

1950 yılında "Gelir Vergisi Reformu" yürürlükteki yerini almıştır. Bu reform sayesinde muhasebeyle daha da yakından alakadar olan bir yükümlü çevresi meydana gelmiştir. 5422 Sayılı Vergi Usulü Kanunu vergi yöntemi ve muhasebe uygulamaları açısından bir hayli ilkeleri de kendisiyle beraber getirmiştir. 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu da kayıt sistemi bakımından işletmeleri yeni bir sistem içine dâhil etmiştir. www.muhasabenet.net (15.05.2020). 1950'li yıllarda ayrıca ekonomik açıdan ilerlemeler ve sanayileşme benzeri olaylar Türkiye' de muhasebe meslek mensuplarına olan gerekliliği yoğunlaştırmıştır. (Gençoğlu ve Arsoy, 2006: 310).

19. yüzyıldan bugünlere kadar gelindiğinde muhasebe sahasında değişik gelişmeler görülmektedir. Bahsedilen gelişmelere sebep olan farklı konuların en başında geleni ise sanayii devriminin etkin duruma getirdiği maliyet muhasebesine ait gelişmelerdir. Benzer şekilde demiryollarına tabi kuruluşların sayısında artış görülmüştür. Bununla beraber işletmelerle ilgili olarak birtakım kanuni düzenlemeler hayata geçirilmiş ve firmalar vergisel açıdan ele alınmaya başlanmıştır. Diğer bir deyişle vergi yükümlüsü olan işletmeler giderek artmıştır. Bunlarla beraber sanayii işletmelerinin tesis edilmesi ve şirketler arasındaki bütünleşmekten de bahsedilmelidir. Yaşanan bu gelişmelerin hepsi gerek Türkiye'de gerekse de Dünya'da gerçek anlamda etkisini göstermiştir (Hiçşasmaz, 1970: 4).

1960'lı yıllarda Türkiye'de planlı kalkınmayla beraber birtakım muhasebe yöntemlerinin gözlemlenmesi zaruri olmuştur. Kamu ve özel sektörde amaçlar doğrultusunda yatırım için yapılan harcamalar önemli hale gelmiştir. Muhasebe kuramı ile meşgul olanlar ile muhasebe uygulamacılarından meydana gelen bir komisyon oluşturulmuştur. Bahsedilen komisyon 1964 senesinde devlete ait tüm kuruluşların parasal çalışmalarını tarihsel gelişmeleri göz önünde bulundurarak analiz edip, bunun bütün işletmelere uygulanabileceği üzerinde durmuştur. Diğer bir deyişle ülke genelinde uygulanabilecek bir standart oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu komisyon dört yıllık çalışma sonucunda sekiz el kitabı meydana getirmiş ve bunların yayınlanmasını sağlamıştır. Bahsedilen kitaplar 1968 yılında neşredilip sonrasında dağıtılmaları sağlanmıştır (Okay, 2011:7).

1970'li yıllara bakıldığında, özel sektöre ait işletmeler yabancı kredi kullanmak için başvurularda bulunmuşlar ve bu zaman zarfında denetim faaliyetine olan ihtiyaç ortaya çıkmıştır (Uzay, Tanç ve Erciyes 2008: 3). Türkiye'de sırasıyla 1975 yılında Arthur Andersen, 1981 yılında Price Water House Coopers ve 1983 yılında Arthur Young bağımsız denetim şirketleri faaliyete başlamışlardır. Türkiye'de maliyet muhasebesi ile ilgili prensipler 1977 yılından itibaren ortaya konulup, sonrasında uygulanmıştır. "Mali Müşavirler ve Muhasebeciler Derneği" 1977 senesinde İstanbul'da çalışmalarına başlamıştır. 1979 yılından itibaren ise Türkiye'de muhasebe eğitimi hakkında seminerler verilmeye başlanmıştır.

1986 yılından itibaren Bankalar tarafından uyulması maksadıyla "Tek Düzen Hesap Planı" uygulanmaya başlanmıştır. Firmaların ve Bankaların tek düzen hesap planının günümüzde de benzer olmadığı bilinmektedir. 1987 yılında "bağımsız denetim" kavramı Türkiye'nin mali gündemindeki yerini almıştır. 13 Haziran 1989 tarihinde "3568 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu" yürürlüğe girmiştir (Sevilengül, 2001: 9). Bu suretle "Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜR-MOB)" oluşturulmuştur (Uzay, Tanç ve Erciyes 2008: 3).

1994 yılında bilanço temelli çalışmalar için "Tek Düzen Hesap Planı" na geçiş yapılmıştır. Bu yüzden 1994 senesi, Türkiye Muhasebe Tarihi'nin miladı şeklinde tanımlanır. Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanan tebliğde tek düzen hesap planı

içeriğinde muhasebenin temel esasları ve mali tabloların yeniden tertiplenmesi hususunda çalışmalar yapılmıştır. ‘‘Türkiye Muhasebe Standartları ve Bankalar Kanunu ve Serbest Piyasa Kurulu Tebliğleri’’ gibi birçok çalışmadan da söz etmek mümkündür (Sayar, 2004: 12).

2011 yılına gelindiğinde ‘‘6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’’ yayınlanmıştır. Bu kanun ile tüm işletmelere 01.01.2013 tarihinden itibaren ‘‘Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS)’’ ‘nı uygulama mecburiyeti sağlanmıştır. 2 Kasım 2011 tarihinde Kamu Gözetim Kurumu kurulmuştur. 26.08.2014 tarihinde ‘‘Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetimi Standartları Kurulu (KGK)’’ nun almış olduğu karar ile yaygın bir şekilde toplum menfaati ile ilgili teşekküllerin tek ve birleştirilmiş mali tablolarının hazırlama sürecinde ‘‘Türkiye Muhasebe Standartları ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları’’ na uyma mecburiyeti getirilmiştir (Karaca vd., 2016: 270).

Böylelikle Türkiye’ de muhasebe uygulama sahası dar bir durumdan kurtulmuştur. Muhasebe uygulamalarının, modern bir seviyeye geldiğini ifade etmek ve bu alanda seri bir biçimde geliştiğini söylemek mümkündür. Ama uluslararası gelişmeler göz önüne alındığında Türkiye’nin muhasebe alanındaki yasal mevzuatın ve işlerliğin uluslararası arası düzeyde olması beklenmektedir (Başpınar, 2005: 51).

1.9. Muhasebenin Gelişmesinde Etkili Olan Faktörler

Muhasebenin tarihi gelişimi göz önüne alındığında, muhasebenin gelişmesinde etkili olan faktörleri, ticaret faktörü, hukuk faktörü, devlet faktörü, bilim ve teknoloji faktörü şeklinde dört ana başlıkta toplayabiliriz (Gökgöz, 2011:169).

1.9.1. Ticaret Faktörü

Ticari hayatın, insan hayatının ilk zamanlarından beri var olduğu bilinmektedir. İki tarafın mübadelede bulunmak için bir araya gelerek yapmış olduğu ürün ve hizmet alışverişine ticaret denir. Ticaretin birden çok örneği mevcuttur, bunlardan ilk bilineni takastır. Takas sisteminde taraflar ürün ve hizmet mübadelesinde bulunur. Şimdiki ticari hayata bakıldığında ise ürün ve hizmet elde etmek için değişim aracı olarak para kullanılmaktadır. İnsanların ihtiyaçlarından dolayı ticaret meydana gelmiştir. İnsanlar

sahip oldukları sınırlı imkânlar ile tüm ihtiyaçlarını karşılayamamaktaydılar ve bundan dolayı kendisinin ihtiyacı olan ürün ve hizmetleri diğer insanlar ile yapmış oldukları alış-veriş sayesinde karşılayabilmekteydiler. İnsanlar arasında değiş tokuşa konu olan ürünlerin çeşitliliğinin sonucunda ortak olarak kullanılabilecek bir mübadele aracına ihtiyaç duyulmuştur. İlk olarak ‘‘inci, altın ve ekmek’’ mübadele aracı olarak kullanılmıştır. Sonrasında ise paranın bulunmasıyla bunların yerini para almıştır. Bu sayede ticari hayat giderek geniş alana yayılmış ve daha kolay bir hale gelmiştir. Bu gelişmelerin sonucunda ticari hayat bu zamandaki şekle girmiştir. Ticaretteki değişimler sonucunda, ticareti gerçekleştirilen ürün ve hizmetlerin sayısı artmış, değişik ticaret metotları uygulanmaya başlanmış, sermaye birleşimi yapan firmalar kurulmuştur. Böylelikle ticaret karışık bir şekle girmiştir. Bu karışıklığın önüne geçmek ve ticari hayatın güvenilir olmasını sağlamak için ticari işlemlerin disiplinli bir şekilde kayıt altına alınması gerekmektedir (Gökgöz, 2011: 169).

Okur-yazar olan topluluklarda bazı defterlerin tutulması sayesinde, ticari hayattaki hesap-kitap eylemi gerçekleşmiş olur. Avrupa’nın çoğu el kitaplarında bu hesapların insan hafızalarında tutulmasından ziyade kayıtların yazılı bir şekilde muhafaza edilmesinin gerektiği açıkça ifade edilmiştir (Yamey, 1943: 103).

Avrupa ülkelerinde defter tutma faaliyetinde meydana gelen gelişmelerin üzerinde, ticari hayatın geçmişi ve bilhassa ilk dönemlerde yapılan Akdeniz ticaretinin etkisi görülmektedir (Goody, 2002,67).

Akdeniz’deki ticari hayatın ilerlemesi, muhasebenin gelişmesini olumlu yönde etkiledi. Akdeniz’de 12. asırda ticari faaliyette bulunan bir geminin sorumluluğu o gemide bulunan dümenci ve yazman da idi. Ticari faaliyet sonucunda ödenmesi gereken paraların kayıt işlemlerini gemide bulunan yazman yapardı (Lane, 1973: 50).

Osmanlı Devleti’nde etkin bir ticaretten bahsetmek mümkündü. Bilhassa bazı vilayetler ticari hayatın odak noktasıydı. Bu vilayetler: İstanbul, Bursa ve Edirne’ydi. Osmanlı Devleti’nde ilgili oldukları mali konulara göre farklı defterler tutulmaktaydı. Bu sayede muhasebenin gelişmesine katkıda bulunuldu. Osmanlı Devleti’nde sermaye ve sermayedarlar hakkında araştırmalara esas teşkil edecek belgelerden büyük öneme sahip olanları mahkeme başkanlarının tutmuş oldukları defterlerdi. Bu defterler ticari

faaliyetlerle ilgili resmi belgelerin kayıt altına alındığı kütükler ve vefat eden birine ait tüm malvarlığının ederiyle beraber kayıt altına miras defterlerinden oluşmaktaydı (İnalcık, 2009: 268).

1.9.2. Hukuk Faktörü

Toplumsal hayat içerisinde bulunan bireylerin birbirleriyle ve yaşadıkları toplum ile olan ilişkilerini düzenleyen, belirli toplumsal kuralları olan ve bu kurallara uyulmasının devletin eliyle yürütülmesine hukuk denir (Aslan, Şenyüz, Taş ve Kortunay, 2006: 11).

Hukuk kendi içerisinde genel olarak iki başlık altında toplanır. Bireylerin birbirleriyle olan ilişkilerini düzenleyen kısmına özel hukuk, bireylerin devlet ile olan ilişkileri ve devlet kurumlarının birbirleriyle olan ilişkileri düzenleyen kısmına da kamu hukuku denir. Özel Hukuk'un alt dallarını Devletler Özel Hukuku, Medeni Hukuk ve Ticaret Hukuku oluşturmaktadır. Kamu Hukuku'nun alt dalları ise İdare Hukuku, Ceza Hukuku ve Anayasa Hukuku'ndan oluşmaktadır (Gökgöz, 2011: 173).

Özel hukukun alt dallarından olan ticaret hukuku sayesinde, ticari yaşamda ortaya çıkan problemler çözümlenir. Ticaretin doğası gereği ticari faaliyette bulunan bireylerin ve işletmelerin aralarında kimi problemler meydana gelebilmektedir. Bu problemlerin çözüm mercii mahkemelerdir. Mahkemeler bu problemleri çözüme kavuştururken ticaret hukukundan yararlanırlar. Bunun yanında ticari davalarda tarafların muhasebe kayıtlarına bakılır. Mahkemelerin vereceği kararlarda bu kayıtların önemi oldukça fazladır. Hukuki kararlar alınırken muhasebe kayıtlarının esas alınması kaydetme faaliyetinin önemini daha da arttırmaktadır. Böylelikle kaydetme faaliyeti daha sistemli hale gelecek, muhasebe alanında gelişmeler sağlanacaktır (Gökgöz, 2011: 173).

1.9.3. Devlet Faktörü

Toplumsal düzeni ve kararlılığı temin eden kurumlar bütününe devlet denir. Devlet, kamu düzeninin sağlanması için yasalar ve kurallar meydana getirir ve bunların uygulanmasını sağlar. Devletin varlığından söz edebilmek için üç temel unsur gereklidir. Bunlar; devamlı bir halk topluluğu, belirli bir toprak sınırına sahip olan ülke ve egemenliktir (<https://tarihbilgi.org/devlet-nedir/> Erişim: 08.06.2020).

Devlet kurumu tarih boyunca varlığını sürdürmüştür. Tarihte bilinen en eski toplulukların çoğunda etkili devlet sisteminden söz etmek mümkündür. Devletin sahip olduğu güç sayesinde kamu düzeni ve güvenliği sağlanır, meydana getirilen yasalar sayesinde toplum zararlı tutum ve davranışlardan uzaklaştırılır. Bununla beraber kamunun temel ihtiyacı olan eğitim, sağlık, güvenlik ve diğer sosyal ihtiyaçlar devlet eliyle sunulmaktadır (Gökgöz, 2011: 174).

Devletin görevleri zamana ve toplumlara göre değişkenlik gösterir. Devletin görevlerini yerine getirirken birtakım maddi imkânlara ihtiyaç duyar. Devletin ihtiyaç duyduğu maddi imkânların çoğunu vatandaşlardan alınan vergiler oluşturur. Devlet vatandaşlardan toplanan vergilerin ihtiyaç duyulan yerlere aktarılmasında sağlıklı, hatasız ve adaletli bir yol izlemelidir. Bu da ancak düzenli bir kayıt tutma yani iyi bir muhasebe sistemi ile mümkün olmaktadır (Gökgöz, 2011: 174).

Devlet faktörü sayesinde muhasebe alanında ihtiyaç duyulan yasalar ve yönetmelikler hayata geçirilerek uygulama birlikteliği elde edilmiş olur. Hayata geçirilen bu yasa ve yönetmelikler sayesinde devletin gelirlerinin kontrolü daha kolay bir duruma gelmektedir. Devlet, muhasebe bilgisi sayesinde ekonomik açıdan daha istikrarlı yatırım kararlar alarak, devleti zarara uğratacak kararların alınmasının önüne geçecektir.

1.9.4. Bilim ve Teknoloji Faktörü

Bilimin liderliğinde teknolojik ilerlemeler hayatın bütün safhasında kendini göstermektedir.. Bu teknolojik ilerlemeler sayesinde, ilerleme kaydedilen alanlarla ilgili faaliyetlerde kolaylıklar görülmekte ve bu alanlarda da gelişmeler meydana gelmektedir. Bilimsel ve teknolojik açıdan meydana gelen gelişmeler, muhasebenin gelişmesinde aktif rol almıştır. Sanayileşme, üretim alanında rekabetin artmasına neden olmuştur. Bunun sonucunda maliyet muhasebesi alanında büyük öneme sahip gelişmeler yaşanmıştır. Maliyet muhasebesi alanında yaşanan gelişmeler sonucunda hedef maliyetleme, faaliyet tabanlı maliyetleme, kaynak tabanlı maliyetleme ve stratejik maliyetleme gibi maliyetleme yöntemleri ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte bilgisayarların muhasebe alanında kullanılmaya başlanmasıyla beraber gerek kayıt

tutma işlemlerinde gerekse de diğer muhasebe işlerinde kolaylıklar sağlanmıştır (Gökgöz, 2011: 175).

İKİNCİ BÖLÜM

2. MUHASEBE EĞİTİMİNE İLİŞKİN BİLGİLER

2.1. Eğitim, Öğretim, Öğrenme ve Öğretme

Eğitim, kişinin kendi yaşamı ve çevresiyle olan etkileşime bağlı olarak, kişinin hareketlerinde maksatlı, gayeli ve istenen istikamette değişiklik oluşturma sürecidir. Buradan hareketle eğitim, toplum tarafından kabul edilen ve belirli hedefler dâhilinde oluşturulan hareketlerdeki değişimlerdir. Toplum tarafından arzulanan ve benimsenen hareketler, eğitim amaçlarının ortaya konulmasında önemli role sahiptir. Toplum tarafından arzulanan ve benimsenen hareketlere, sevgi ve saygı duyabilmek, okuyabilmek, yazabilmek ve hesaplamalarda bulunabilmek benzeri örnekler verilebilir. Eğitim kuruluşlarında, kişiler toplum tarafından arzulanan davranışları sergilemenin yanında arzulananmayan davranışları da sergileyebilirler. Bu davranışlara öğrencinin kopya çekmesi, kötü alışkanlıklar edinmesi ve kaba davranışlarda bulunması örnek olarak gösterilebilir (Koçak, 2011: 3-4).

Eğitim ve öğretim kavramları arasında yakın bir ilişkiden bahsetmek mümkündür. Genellikle bu iki kavram birbirine karıştırılmasına rağmen eğitim kavramı öğretim kavramına nazaran daha kapsamlıdır. Buradan yola çıkarak öğretimi, kişinin yaşantısının belirli safhalarında, kişide istenilen hareketlerin geliştirilmesi maksadıyla ortaya konulan ve genel itibarıyla belgelendirilme ile sonuçlanan süreçlerin tümüdür (Arı, 2011: 5).

2.2. Eğitimin Fonksiyonları

Eğitimin fonksiyonlarını sırasıyla bireysel, toplumsal, siyasal ve ekonomik fonksiyon şeklinde sıralayabiliriz (Özkan,2011:334). Bu fonksiyonlar belirtilen sıraya göre aşağıda ayrıntılı bir şekilde incelenmektedir.

2.2.1. Bireysel Fonksiyon

Eğitimin bireysel fonksiyonunu; zihinsel fonksiyon, bedensel fonksiyon ve duygusal fonksiyon şeklinde belirtmek mümkündür (Kızılloluk, 2007:22-23).

Kişilerin zihin, beden ve duygu yönünden gelişmelerini sağlayan eğitim: bireyi geliştirilmeye ihtiyaç duyan hayati bir varlık olarak görmekte ve böylelikle bireyin her şekilde gelişimini amaç edinmektedir. Eğitimin göstermiş olduğu uygulamalı ve kuramsal metotlar sayesinde kişi sağlıklı bir bedene ulaşmayı arzular. Eğitimin bireysel fonksiyonu sayesinde birey vücuttaki uzuvlarının farkına varmakta ve bunları nasıl kullandığını öğrenmektedir.

İnsanın üstün bir zekâyâ sahip olmasından kaynaklanarak, eğitim insanı zihinsel açıdan geliştirmeyi amaç edinmiştir. Eğitim bu amaca ulaşmak için bireye elverişli ortam sunarak, bireyin sağlıklı düşünmesini ve doğru kararlar almasını sağlar. Aynı zamanda bireyin fikir yürütmesine katkıda bulunarak daha akılcı davranışlar sergilemesini sağlamaktadır.

Birey bir yandan akılcı kararlar verirken diğer taraftan hissi kararlar da verebilmektedir. Bireyin hissi kararlar verebilmesi, duygusal olarak da eğitilmesi ve geliştirilmesiyle mümkün olmaktadır. Yani eğitim: bireyin duygusal açıdan kararlar veren ve reaksiyon gösteren bir insan olması için geliştirilmesine olanak sunmaktadır.

2.2.2. Toplumsal Fonksiyon

Toplum, bireylerden daha çok birlikteliği meydana getiren, kültür ve medeniyet tarihinin gelişip ilerlemesini sağlayan olaydır (Aslan, 2001: 17). Başka bir ifadeye göre toplum, kişiler arasındaki iletişimin tümü şeklinde tanımlanmaktadır (Sağ, 2003: 12).

Toplumsal bir olay olan eğitim, kişileri toplumsal açıdan etki altına alma, toplumda bulunan ve toplum tarafından arzulanan değerlerin kişi tarafından kazanılmasını sağlama sürecidir. Buradan yola çıkarak toplumun varlığı sayesinde eğitimin varlığından söz etmek mümkündür (Gül, 2004: 226).

2.2.3. Siyasal Fonksiyon

Bireylere siyasi konularla ilgili değerlerin iletilmesini gerçekleştiren eğitim, bireylerin siyasi bakımdan sosyalleşmesini sağlamakta, toplumun siyasal değer ve hükümlerinin bireyler tarafından kazanılmasını hedeflemektedir. Bunun yanında eğitim, siyasi tercihlerin meydana gelmesi için önemli bir olay şeklinde tanımlanmaktadır

(Altan, 2011: 323). Devletin mevcudiyetiyle mühim bir konuma sahip olan eğitim, devletin tayin ettiği prensipleri hayata geçirmeyi amaçlamaktadır (Çetin, 2001: 207).

2.2.4. Ekonomik Fonksiyon

İnsanın hayatını idame ettirebilmesi için çeşitli ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçları karşılamak için de ürün ve hizmet üretmek esastır. Dolayısıyla birey üretim fonksiyonunu yerine getirmeden tüketim işlemini gerçekleştiremez. Ancak ihtiyaç duyulan her şeyi üretmek insan için mümkün olmamaktadır. İnsanın gereksinimlerinin sınırsız olması ve bu gereksinimlerin tamamının tedarik edilememesinden dolayı ekonomi kavramı meydana çıkmıştır (Kızılloluk, 2007: 24).

Ekonomi ile eğitim birbirlerine etki eden iki kavramdır. Toplumlar ekonomik seviyeleri oranında eğitime yatırım işlemini gerçekleştirmektedir. Bir başka deyişle toplumların ekonomilerinin eğitim üzerinde pozitif veya negatif etkisi bulunmaktadır. Halihazırda bir toplumun eğitilmesi, o toplumun eğitimi için ayrılan bütçe ile ilgilidir (Yayla vd., 2015: 58).

2.3. Muhasebe Eğitimi

Muhasebe eğitimi; öğrencinin, işletme kararlarına faydalı bilgilerin belirlenmesi, bu bilgilerin bir araya getirilmesi, işleme konması, doğruluklarının incelenmesi, raporlanarak özetlenmesi ve raporlanan bilgilerin işletme ile ilgili karar almada nasıl kullanılacağı hususunda bilgilendirilmesi ve bu bilgilerin uygulanması konusunda öğrenci kabiliyetinin gelişen bilgi teknolojilerinin katkısıyla geliştirilmesidir. (Gökçen,1998: 43).

2.3.1. Muhasebe Eğitiminin Tanımı ve Amacı

Eğitim öğretme ve öğrenme olaylarının bir neticesidir. Öğretme, bir plan dâhilinde önceden belirlenen amaca yöneliktir. Öğrenme ise öğretene ile öğrenen arasında gerçekleşen etkilenme sayesinde meydana gelir. Bundan dolayı eğitimin meydana gelmesi sadece öğretim ile değil aynı zamanda öğrenmenin de olmasıyla mümkün olmaktadır. Etkili bir muhasebe eğitimi, öğretme ve öğrenme aşamalarında

bilgi iletimi ile beraber öğrenmenin meydana geldiğini belirten bilgileri kullanabilme kabiliyetinin de geliştirilmesine olanak sunmalıdır (Zaif ve Karapınar, 2002: 111).

Her türlü eğitimde öğrenci eğitimin varlık sebebidir. Bundan dolayı eğitimde her şey öğrenci merkezlidir fakat öğrenci de eğitim sürecinde pasif olmamalıdır. Bunun tam tersine eğitimde özellikle muhasebe eğitiminde öğrencinin kendisine aktarılan bilgiyi etkin bir şekilde kullanabilmelidir. Muhasebe eğitimi, öğrenciye iletilen bilgilerin öğrenci tarafından aktif olarak uygulamada kullanılmasıyla mümkündür. Eğitim aşamasında öğrenen, öğretmenin verdikleri ile yetinmeyip kendinden de bir şeyler katması durumunda nitelikli eğitim ortaya çıkar. Muhasebe eğitiminde öğretene gereğinden çok bilgi vermek yerine kendisine öğrenmeyi aşılmalı ve öğrenen de olaya bu şekilde bakmalıdır (Kaya ve Daştan 2004:2).

Muhasebe eğitiminde bilimin teorik temelleri önemlidir. Muhasebe bilimi uygulamaya dayalı bir bilim olduğundan teorik bilgiler ile uygulama arasında bağ kurulması durumunda arzulanan yetenek elde edilmektedir. Bundan dolayı muhasebe eğitimi müfredatlarında bu ilişki göz önünde bulundurulmalıdır. Muhasebe bilimi uygulamalı olmasının yanında bilgi üreten bir bilim olmasından dolayı ekonomik ve teknolojik açıdan yaşanan gelişmelerden etkilenmektedir. Muhasebe biliminin içerisinde yer alanlar bilgiyi üretmek ile birlikte bilgiyi yönetme ve bilgiyi analizleme hususunda kabiliyetli olmalıdırlar. Bilginin analizi ve bilginin yönetilmesi, ekonomik, sosyal ve zihinsel yeteneklerin kazandırılması ile mümkündür (Zaif, 2004:2).

Muhasebe eğitiminin amacı, muhasebe eğitimi alan kişilere kamu ya da özel sektör için yararlı bilgilerin aktarılması, bu bilgilerin kayıt altına alınıp sınıflara ayrılması, sınıflandırılan bilgilerin gerçekliğinin kontrol edilip raporlar haline getirilerek bu raporların karar alma sürecinde kullanılması ve bu bilgileri uygulamada kişilerin kabiliyetlerinin iyileştirilmesidir. Muhasebe eğitimi ve öğretimine geleneksel bakış açısı; muhasebe mesleğinde ihtiyaç duyulan tüm bilgilerin ayrıntılı bir şekilde izah edilmesi, muhasebe kaydı ve muhasebe hesaplarının işleyişlerinin aktarılmasıdır. Globalleşmenin de etkisiyle muhasebe alanında getirilen kurallar ve yapılan düzenlemelerin artması ve muhasebe ile ilgili yeni verilerin talep edilmesi ile muhasebe eğitim ve öğretiminde geleneksel anlayışta çeşitli değişimler yapmak mecburiyeti söz konusu olmuştur (Süer, 2007: 18).

Muhasebe eğitiminin amacı muhasebe alanında çalışacak meslek mensubunun mesleki hayata ve topluma olumlu katkıda bulunmasını sağlamak ve muhasebe mesleğinde yetkili bireyler yetiştirmek olmalıdır. Muhasebe eğitimi; bu mesleği icra edecek olanların sürekli öğrenmelerini ve mesleki yaşamları süresince yaşanacak değişimlere uyum sağlamalarını kolaylaştıracak bilgi, deneyim ve meslekle ilgili değerlerin esasını meydana getirmelidir (Kaya, 1999: 94-95).

Muhasebe eğitiminin küresel seviyede olması; istenilen bilgiyi hemen elde eden, elde edilen bilgiyi üretime aktaran ve değişimin olması için bu bilgiyi kullanabilen, dünyanın değişen şartlarına adapte olabilen, mevcutlardan farklı olanı bulup küresel anlamda insanların gereksinimlerine sunan, risk alabilen, alınan kararların arkasında durabilen, sorun değil çözüm odaklı olabilen, kendini ifade etmekten çekinmeyen, dinleme yetisi gelişmiş insan gücünün ortaya konulmasına bağlıdır (Ayboğa, 2002:51).

2.3.2. Muhasebe Eğitimin Önemi

Ülkelerin gelişmişlik seviyesini gösteren çeşitli göstergeler vardır. Bunlardan biri ve en önemlisi eğitim seviyesidir. Rekabetin sıkı bir şekilde yaşandığı bu dönemlerde ülkeler rekabet üstünlüğünü diğer ülkelerden farklı olan taraflarıyla sağlayabilirler. Bu farklılıklardan en önemlisi kalifiye insan kaynağıdır. Kalifiye insan geliştirmenin en önemli yöntemi de eğitimidir (Şengel, 2011:168).

Uygulamalı ve teorik bilgiyi aynı anda meydana getiren muhasebe bilimi, globalleşmeden, teknolojik alanda gerçekleşen değişikliklerden ve gelişmelerden bağımsız değildir. Yasalarda, ekonomide, bilgi ve iletişim alanında meydana gelen değişimler muhasebe bilimini doğrudan etki altına almaktadır. Bundan dolayı muhasebe mesleğini icra edenler bahsedilen değişimlere uyum sağlayabilmelidirler (Uçma ve Beycan, 2009:35).

Değişim gösteren koşullarda muhasebe uygulamalarının bu koşullara uyum sağlayabilmesi nitelikli bir muhasebe eğitime bağlıdır. Muhasebe eğitimi ne kadar nitelikli olursa muhasebe mesleğini yerine getirecek kişiler aynı derece etkin ve verimli olmaktadır. İktisadi ve mali şartların değişimi göz önüne alındığında, bu değişimlere adapte olabilecek muhasebe meslek mensubu yetiştirmenin özünde aktif bir muhasebe eğitimi yer almaktadır (Çelik ve Serinkan, 2011:291).

2.3.3. Muhasebe Eğitiminin Gerekliliği

Ülkeler arasındaki bilgi alışverişi, iletişim araçlarındaki gelişmelere bağlı olarak artış göstermektedir. İletişim araçlarındaki bu gelişmelerden işletme sahipleri, işletme yöneticileri, işletme çalışanları ve doğal olarak muhasebe meslek mensupları da etkilenmişlerdir. İktisadi yapıların gelişip değişmesine bağlı olarak muhasebecilerin iş yükü artmıştır. Bundan dolayı kalifiye muhasebe meslek mensubuna olan gereksinim de artış göstermiştir. Talep edilen verilerin eksiksiz bir şekilde temin edilmesi ve muhasebe mesleğinin gerektirdiği vazifelerin yerine getirilmesi nitelikli eğitim almış kişilerce mümkün olmaktadır. Bütün alanlarda olduğu gibi muhasebe alanında da ihtiyaç duyulan nitelikli personellerin geliştirilmesi, eğitim ile ilgili olan kurum ve kuruluşların sorumluluğu dâhilindedir (Süer, 2007: 17).

Bütün mesleki alanlarda kalifiye meslek mensubu yetiştirmek önemlidir. Muhasebe alanında da muhasebe meslek mensubu yetiştirmek gün geçtikçe önemli bir duruma gelmiştir. Kalifiye meslek mensubunun yetişmesinde: öğretene, öğrenen ve öğrenme eyleminin gerçekleşeceği ortamın rolü de büyüktür. Değişen dünyanın önemli bir parçası olabilmek için ülkemizde muhasebe eğitimi hizmeti sunan kurumların, eğitim müfredatlarını bu değişimleri göz önünde bulundurarak yeniden şekillendirmelidir. Muhasebe eğitimimizin dönemin zorunlulukları neticesinde kalifiye meslek mensubu ihtiyacını karşılamayı amaçladığını, eğitim kurumlarımızdaki eğitim politikaları ve eğitim tekniklerindeki değişimlerden ve eğitim ortamında yararlanılan teknolojik araç-gereçlerden kolayca anlaşılabilir (Süer, 2007: 17).

2.3.4. Muhasebe Eğitiminin Öğeleri

Temel eğitim sistemini meydana getiren öğelerin esas ve çeşitleri muhasebe eğitiminde de geçerlidir. Muhasebe eğitiminde arzulanan hedefe varmak için, eğitim aşamasında etkisi bulunan tüm öğelerin hedefe ulaşmada gerek duyulan kaliteye sahip olması gerekir. Başka bir şekilde ifade edecek olursak: Muhasebe eğitiminde arzulanan hedefler belirlendikten sonra eğitim aşaması da bu hedefler ile aynı yönde olacak şekilde tertiplenmelidir (Daştan, 2008: 42-43).

Muhasebe eğitimine etkisi bulunan birden çok öge mevcuttur. Bunları öğrenci, öğretici ve eğitim programı tarzında üç ana başlıkta sıralayabiliriz. Aşağıda bu üç ana ögeyi sırasıyla inceleyebiliriz.

2.3.4.1. Öğrenci

Öğrenci olmadan eğitimden bahsetmek mümkün değildir. Bu yüzden eğitimde her şeyin merkezinde öğrenci vardır. Muhasebe eğitiminde öğrenci kendisine sunulan bilgiyi analizleme ve bu bilgiyi gerekli yerlerde kullanabilme niteliğine sahip olmalıdır. Muhasebe eğitiminde elde edinilen bilgi uygulama yoluyla kullanılmıyorsa herhangi bir anlam ifade etmez. Öğrenci eğitim aşamasında kendisine sunulan bilgi ile sınırlı kalmayarak kendini geliştirirse eğitimde kalite giderek artacaktır. Bu yüzden öğrenci edindiği bilgiler sayesinde kendisini devamlı geliştirmelidir (Dursun, 2006: 14).

2.3.4.2. Öğretici

Eğitim sisteminin nitelikli olması öğreticinin kalitesine bağlıdır. Öğreticinin kendi alanında donanımlı olması ya da yetersiz olması eğitim sistemini direkt etkilemektedir.

Muhasebe eğitiminde de arzulanan amaçlara varabilmek için öğretmenin sorumluluğu büyük bir öneme sahiptir. Öğretici öğrencilere gerekli bilgileri aktarırken, öğrencilerin onun deneyimlerinden faydalanmalarını da sağlamalıdır. Başka bir ifadeyle öğreticinin öğrencilerin eğitim aşamasında ve sonraki aşamalarda olumlu ya da olumsuz etkileri olabilmektedir. Öğreticinin kendi alanında yeterli olması muhasebe eğitiminin verimliliğini arttırmaktadır. Bundan dolayı öğretici de zamanın gerektirdiği şekilde kendini sürekli güncellemeli ve geliştirmelidir (Çamtosun, 2008: 36-37).

2.3.4.3. Eğitim Programı

Eğitim programları, öğrencilerin kreatif düşüncelerini sağlayacak, mantıksal yollar ile sonuca varabilmelerini kolaylaştıracak, problem çözebilme ve analiz yapabilme yeteneklerini arttırabilecek şekilde olmalıdır.

Eğitim programını, ders müfredatları, eğitim için gerekli teçhizat ve derslikler meydana getirmektedir. Eğitim sisteminin diğer öğelerini belirlenen hedeflere ulaştıracak araçlar şeklinde de ifade edilebilen eğitim programı: başarılı bir eğitim

sistemi için büyük öneme sahiptir. Günümüzde eğitim düzeyine göre eğitim araç ve gereçleri farklılık göstermektedir (Daştan, 2008: 47).

Muhasebe meslek mensubunun çözüm odaklı olabilmesi için ön lisans, lisans ve lisansüstü muhasebe eğitimi sürecinde alınan muhasebe dersleri işletme yönetimiyle alakalı diğer dersler ile beraber işlenmelidir. Muhasebe eğitimi sürecinde teknolojik imkânlardan yararlanmalı ve diğer bilim dalları hakkında da bilgi sahibi olunmalıdır (Çamtosun, 2008: 37).

2.3.5. Muhasebe Eğitiminde Kullanılan Öğretim-Öğrenme Yöntemleri

Öğretim yöntemi; muhasebe eğitiminin unsurlarından biri olan öğreticinin, ders esnasında derse ait hedeflerini ve sorumluluklarını ifa etmek için takip etmesi gereken ve büyük öneme sahip olan metottur. Eğitimde genel ilke öğretici öğretmeyi, öğrenci de öğrenmeyi hedefler. Bazı öğretim yöntemlerinde öğretici öğrenciye doğrudan öğretmektense öğrencinin öğrenmesine yardımcı olan pozisyonunda bulunabilir. Buradan yola çıkarak eğitim sisteminde bazı metotlar öğretmeyi bazı metotlar da öğrenmeyi esas alır diyebiliriz (Daştan, 2005: 54).

2.3.5.1. Tartışma Yöntemi

Bir grup öğrencinin ortak bir konuda belirlenmiş hedefe ulaşmak için gruptan birinin liderliğinde konunun bütünüyle bir sistem dâhilinde ele alınmasıdır. Tartışma yöntemi muhasebe derslerinde farklı konularda uygulanabilir. Bu konulara stok değerlendirme yöntemlerinden hangisinin kullanılması daha faydalı olabileceği, işletmenin kurulma aşamasında gerçek kişi mi ya da tüzel kişi mi şeklinde kurulacağı gibi örnekler verilebilir. Öğrencilerin etkin bir şekilde rol alması, edinilmesi gereken bilgilerin elde edilmesindeki rahatlık ve öğrencilerin sorabilme yeteneklerinin gelişmesi yöntemin faydalarındandır. Öte yandan zaman alıcı olması, tartışma esnasında konu dışına çıkabilme ve etkili bir liderin olmama olasılığı yöntemin kısıtlarını meydana getirmektedir (Daştan, 2005: 55).

2.3.5.2. Anlatım Yöntemi

Eğitimde açıklamayı, tanımlamayı ve tanıtmayı gerçekleştiren bilgiler sayesinde kavramların ve prensiplerin öğrencilere doğrudan aktarılmasını sağlayan yöntemdir. Öğrenciler tarafından anlaşılması kolay olmayan ve öğrencilerin rahat bir şekilde elde edemeyecekleri bilgilerin kendilerine verildiği yöntemdir. Muhasebe eğitiminde yaygın kullanılmaktadır. Muhasebenin mantığının öğrencilere öğretilmesinde ve muhasebe teknikleri konularının öğrencilere anlatmada sıklıkla kullanılır.

Bilgilerin doğrudan öğrencilere iletilebilmesi, zaman alıcı olmaması, konu dışına çıkılmaması, geniş öğrenci kitlesine aynı anda eğitimin gerçekleştirilmesi, her şeyin öğreticinin kontrolünde olması yöntemin faydaları arasındadır. Öte yandan ön hazırlık gerektirmesi, iyi bir konuşma kabiliyetinin olması, zamanla sıkıcı olabilmesi, öğrencilerin aktif konumda olmaması, öğrenme eyleminin kontrolünün ve değerlendirilmesinin zor olması ve tez zamanda unutulabilmesi yöntemin kısıtlılıklarını oluşturmaktadır (Daştan, 2005: 55-56).

2.3.5.3. Soru-Cevap Yöntemi

Öğretici sayesinde ders ortamında öğrencilere önceden hazırlanmış sorular sorarak onların derse iştirakini sağlayan yöntemdir. Öğrencilerin katılımcı olmalarını sağlama, bir konuya giriş yapıp tartışma başlatma, önceki derslerde öğretilenlere değinme, öğrenci kabiliyetlerini görme, öğrencilerin öğrenme konusunda hangi seviyede olduklarını belirleme, ilgi çekici olması, öğrencilerin derse ve öğrenmeye olan katkılarını arttırmak vb. sebeplerle muhasebe derslerinde kullanabilen bir yöntemdir.

Öğrencileri motive etmesi, onların düşünmelerini sağlaması ve öğrencilerin aktif bir şekilde katkıda bulunmalarını sağlaması yöntemin faydalarından sayılabilir. Zaman alıcı olması, yanlış yanıt veren öğrencilerde moral bozukluğu ve güven eksikliğine neden olabilmesi de yöntemin sakıncaları arasında yer almaktadır (Daştan, 2005: 56).

2.3.5.4. Araştırma Yöntemi

Öğrencileri bağımlı düşünmeden kurtarıp bağımsız bir tarzda düşünebilmelerini hedefleyen ve öğrencilerin araştırma yeteneklerinin gelişmesini sağlayan yöntemdir.

Bu yöntemde öğretici öğrencilerinin ilgi duyabilecekleri soruları tespit eder ve öğrencilere bu sorular hakkında araştırma yapmalarını ister. Daha sonra öğretici, öğrencilerin araştırma sonucunda edindikleri bilgileri birbirleriyle paylaşmalarını ister. Muhasebe eğitiminde herhangi bir şirket hakkında araştırma yapılmasını istemek bu konuya örnek olarak gösterilebilir. Kısacası araştırma yöntemi öğrencilerin ilerleyen yıllarda muhasebe mesleğini ifa ettiklerinde tek başlarına öğrenmenin nasıl olduğunu öğrenmelerini sağlar. Yapılan araştırmalar sonucunda öğrencilerin araştırma yetenekleri gelişip öğrenciler daha sosyal olur. Bunlar yöntemin faydaları olarak görülürken araştırma sürecinde gerekli olacak makine ve teçhizatlar hususunda karşılaşılabilecek olumsuzluklar da yöntemin sakıncaları olarak ifade edilebilir (Daştan, 2005: 56).

2.3.5.5. Sunarak Öğretme Yöntemi

Ezber ederek öğrenmektense anlayarak öğrenmeyi önemseyen bir yöntemdir. Kavramlar, ilkeler, olaylar ve düşünceler öğrencilere sunum yoluyla aktarılır.

Bu yöntemde öğretici öğrencileri kavramlar ve terimler hakkında bilgilendirdikten sonra öğrencilere olumlu ve olumsuz örnekler sunar. Öğrenciler ise öğreticinin kendilerine sunduğu örnekleri sınıflandırarak açıklarlar ve bunlara ilaveten örnekler verirler. Eğitim esnasında kullanılan teknolojik araç ve gereçler sayesinde bu yöntem anlatım yönteminden farklı olmaktadır. Çok sayıda bilginin fazla zaman almadan edinilmesi, öğrenme eyleminin anlayarak gerçekleşmesi, öğrenciler açısından yeni olan terim ve prensiplerin öğrenilmesinde uygulanabilir olması yöntemin faydaları olarak sayılırken öğrencinin zihinsel açıdan ve fiziksel açıdan aktif olmaması yöntemin kısıtlarından sayılabilir (Daştan, 2005: 57).

2.3.5.6. Örnek Olay İnceleme ve Çözümleme Yöntemi

Ders ile alakalı gerçek ya da gerçek dışı bir sorunun ses, gösterim ve farklı araçlar kullanılarak anlatılması, öğrencilerin bahsedilen soruna çözümler getirmelerini, önerilerde bulunmalarını ve öğrenciler tarafından sunulan tekliflerin tartışmasının yapılarak değerlendirilmesine imkân sağlayan bir yöntemdir.

Muhasebe eğitiminde öğrenciye muhasebe kavram ve yöntemleri iletildikten sonra monografi ve örnek olay vb. isimlerle öğrencilere uygulamalı olarak yaptırılır.

Bunun sayesinde öğrenciler deneyim kazanmış olur. Bu yöntemin öğrencilerin görerek ve duyarak öğrenebilmesini sağlaması, öğrenciler açısından ilgi çekici olması, örneklerin uygulama yoluyla öğrenciye iletilmesi, öğrenme eyleminin rahat ve daimi olması yöntemin yararları arasındadır. Zaman alıcı olması, geniş öğrenci kitlesine uygulanamaması, örnek olay bulmada yaşanan sıkıntılar ve maliyetli olması da yöntemin sakıncaları arasındadır (Daştan, 2005: 57-58).

2.3.5.7. Birlikte Öğrenme Yöntemi

Öğrencilerin bir araya gelerek büyük olmayan gruplar oluşturup öğrenme eyleminin ortaya çıkmasının sağlandığı yöntemdir. Bu yöntemde öğreticinin rolü aktif olmaktan ziyade daha çok gruplara yardımcı olmaktır. Bu yöntem, muhasebe mesleğini icra edecek kişilerin genel bilgi seviyelerine ve istekli olmalarına önemli derecede katkı sunar. Öğrencilerin bir araya gelerek yardımlaşıp bir duygusuyla hareket edip küçük gruplar halinde problemleri çözüme kavuşturmaları yöntemin faydalarından sayılabilir. Bunun yanı sıra gruptaki kişilerin genel bilgi düzeylerinin yeterli olmaması ve grup üyeleri arasında olası anlaşmazlıklar ve çatışmalar yöntemin sakıncaları arasına dâhil edilebilir (Daştan, 2005: 58).

2.3.5.8. Uygulamalı Öğrenme Yöntemi

Muhasebe mesleği ile ilgili toplumsal problemlerin anlaşılmasına çalışıldığı ve akademik öğrenim sayesinde mesleğe ait bilgilerin edinilerek kişilik gelişiminin gerçekleştiği yöntemdir. Uygulamalı öğrenme sayesinde muhasebe eğitimi alan öğrenciler iş dünyası ile ilgili bilgileri doğrudan elde ederek daha donanımlı hale gelirler. Bunun sonucunda da mezun olunduktan sonra muhasebe mesleğini yerine getirmeleri daha da kolay bir hale gelecektir.

Muhasebe eğitiminin modern metotlar kullanılarak belirlenen hedeflere ulaşılabilmesi, muhasebe mesleğini yerine getirecek kişilerin değişime uyum sağlamalarını ve daha profesyonel olmalarını sağlayacaktır. Muhasebe eğitiminde genellikle örnek olay ve gerekli araç-gereçlerin kullanılması, gruplar şeklinde çalışılması, teknolojiye yararlanılması, öğrencilerin aktif rol alabileceği eğitim müfredatlarının hazırlanması, mesleki bilgi, tecrübe ve değerlerdeki değişimleri

kavramaya yönelik ölçme ve değerlendirme metotlarının kullanılması gerekmektedir söylenebilir (Daştan, 2005: 58-59).

2.3.6. Muhasebe Eğitiminden Beklentiler

Muhasebe eğitim müfredatı hazırlanırken, muhasebe eğitimi almış mezunların ve işverenlerin beklentilerinin bilinmesi, iş dünyasında mezunlara olan ihtiyacın artmasını sağlamak açısından muhasebenin kalitesini korumak önemlidir. Muhasebe eğitimi aslında mesleki açıdan gerekli olabilecek bilgi ve yeteneklerin öğrencilere aktarılma işlevidir. Bu işlev ders programları sayesinde yerine getirilmektedir. Bundan dolayı muhasebe mesleği bilimsel açıdan geliştirilmektedir (Yanık, 2013: 200-201).

Muhasebe ile ilgili bölümlerden mezun olmuş kişiler, öğrenim durumlarına uygun, ekonomik ve sosyal açıdan belirli hayat standartlarını sağlamalarına katkıda bulunabilecek, önceden belirlenmiş bir çalışma saati ve düzeni olabilecek işlerde çalışma arzusundadırlar. Muhasebe alanında teorik ve uygulamalı olarak eğitim almış bu kişilerin beklentilerinin karşılanması durumunda, ilgililerin çalışılan kurum ya da işyerine olan aidiyetleri artmakta ve muhasebe alanında daha faydalı bireyler olabilmektedirler.

Muhasebe eğitimi alıp mezun olmuş bireyler öncelikle muhasebe mesleği ile ilgili belgelerin kullanım amaçlarını bilmelidirler. Öte taraftan muhasebe belgelerinin düzenlenmesi konusunda bilgili olmaları gerekmektedir. Belgelerde var olan düzen muhasebe alanındaki düzeni özetlemektedir. Muhasebe eğitimi almış bireylerden beklenen başka bir husus da bilgileri doğru kurum ve kuruluşlara iletmektir. Muhasebe eğitimi almış bireyler kaydetme fonksiyonunu yerine getirmenin yanı sıra bilgisayar ortamında ve gerçek defterde gerekli işlemleri yapmaları gerekmektedir (Süer, 2007: 19-20).

Muhasebe eğitimi alan bireyler çalıştığı kurumun ihtiyaç duyduğu bilgiye sahip olacak donanıma sahip olmalıdır. Bundan dolayı yaşanan zamana uyum sağlayabilmek için muhasebe alanında çalışan personelin kendi mevcut bilgisinin üzerine sürekli eklemeler yaparak, kendini çalıştığı kurumun amaçları doğrultusunda geliştirmelidir (Yardım, 2009: 23).

2.4. Dünyada Muhasebe Eğitiminin Tarihsel Gelişimi

İktisadi hayat ile beraber insanlar hesap tutmaya başlamış ve zaman ilerledikçe hesap tutma gelişme kaydetmiştir. Ekonomik çalışmaların çeşitlenip artış göstermesi muhasebe bilimi bu değişimleri bugünlere kadar takip etmektedir. Hâlihazırdaki muhasebe düzeni türlü türlü değişimler sonucunda son halini almıştır. İlk zamanlardaki hesap tutma yönteminin ortaya çıkışı takas yönteminin yaygın olarak kullanıldığı devirlere kadar dayanır (Sevilengül, 2005: 12).

Muhasebenin ortaya çıkması ve gelişmesi ile ilgili az sayıda kaynak vardır. Bunlara bakıldığında muhasebenin ilk olarak Asur İmparatorluğu'nda ortaya çıktığı daha sonra Mısır İmparatorluğu'na sonrasında da İtalya'ya uzandığı bahsedilmektedir. Muhasebe alanında yazılı olarak ilk belgeler M.Ö. 5000'li yıllarda Sümerlilerde, M.Ö. 4000'li yıllarda İbranilerde, M.Ö. 3000'li yıllarda Mısırlılarda, M.Ö. 2000'li yıllarda Babillerde, M.Ö. 500'li yıllarda Yunanlılarda görülmektedir (Gökgöz, 2011: 168-169).

Muhasebenin tarihsel gelişiminde yazının ve sayıların ortaya çıkarılması, yazının yazılabileceği gereçlerin çoğalması ve toplumlar arasındaki alış verişin yaygınlaşması büyük öneme sahiptir. 1200'li yıllardan beri muhasebe kuramının esasını teşkil eden çift yönlü kayıt tutma tekniği İtalyanın Floransa şehrinde kullanıldığı ifade edilmektedir. Benzer şekilde bu kayıt tutma tekniğinin İtalyanın doğu tarafında da kullanılmış olması ihtimali de vardır (Sevilengül, 2005:13).

Muhasebede çift taraflı kayıt yönteminin temelini Luca Pacioli'nin ‘‘Summa de Arithmetica, Geometria, Proportiani e Proportionalita’’ adlı eser oluşturmaktadır. Muhasebe eğitiminde bu eser yepyeni bir durumu ifade etmektedir (Güvemli, 1995: 131).

Yazarı Abdullah İbni Muhammed İbni Kiya Al Mazandarani olan ve 1363 senesinde Farisi olarak kaleme alınan ‘‘Risale-i Felekiyye/Kitab-us Siyagat’’ isimli eserde de günümüzde uygulanmakta olan muhasebe düzeninin temellerine rastlanmaktadır. Kitabın içeriğinde devlet muhasebesi ile ilgili defterler, kayıt teknikleri ve çeşitli belgeler yer almaktadır. ‘‘Rüznâme-Yevmiye’’, ‘‘Evârece-defterikeybir’’, ‘‘Tahvilât- Şahıs Tali Hesapları’’ gibi defterlerde çift taraflı kaydetme yönteminin esasları mevcuttur (Sevilengül, 2005: 13).

2.4.1. Türkiye’de Muhasebe Eğitiminin Tarihsel Gelişimi

Ekonomik anlamda yaşanan gelişmeler sonucunda muhasebe bilimine duyulan ihtiyaç ziyadeleşmekte ve muhasebe eğitiminin uygulanması zorunlu bir hal almıştır. Dünyada yaşanan iktisadi gelişmeler sonucunda Ülkemizde de muhasebe eğitimi alanında gelişmeler sağlanmıştır.

Osmanlı Devleti’nin öncesinde Selçukluların meydana getirdiği Vakıflar sayesinde Vakıf Muhasebesi alanında önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Muhasebe eğitimi ilk olarak 1868’de inşa edilen Mekteb-i Mülkiye-i Şahanede verilmiştir. Sonrasında 1883 yılında Hamidiye Yüksek Ticaret Mektebi’nde muhasebe eğitimi alanında en yaygın eğitim verildiği görülmektedir. 1914 yılında kurulan Siyasal Bilgiler Fakültesi’nde de muhasebe eğitimi verildiği ifade edilmektedir. Daha sonra ortaöğretimde ve meslek yüksekokullarda muhasebe eğitimi maksimum düzeyde giderek yaygınlaşmıştır (Tekşen vd., 2010: 102).

1850 senesinde kabul edilen ve Fransa Ticaret Kanunun çevirisi olarak görülen Kanunname-i Ticaret sayesinde 1926 senesine kadar Fransa muhasebe sisteminin etkili olduğu söylenebilir. Bu süreçte ortaöğretim kurumlarında ve yükseköğretim kurumlarında muhasebe eğitimi uygulanmıştır (Güvemli, 2001: 246).

856 Sayılı Ticaret Kanunun 1926 yılında yürürlüğe konmasıyla muhasebe eğitimi sahasında Alman Muhasebe Sistemi etkili olmuştur. Modern açıdan üniversitelerin inşa edildiği ve muhasebe eğitiminin içeriğinin geniş tutulduğu bu dönem 1960’lı yıllara kadar devam etmiştir (Sevilengül, 2005: 14).

1960’lı yıllara gelindiğinde İngiliz ve Amerikan muhasebe eğitim sisteminin etkili olduğu görülmektedir. Bu yıllarda muhasebe alanında belirli kurallar ortaya koymak ve muhasebe uygulamalarında birlik sağlama yönünde ilerleme kaydedilmiştir. Bunları destekler nitelikte 1971 senesinde “Kamu İktisadi Teşekkülleri Tek Düzen Muhasebe Sistemi” uygulanmaya başlamıştır. 1983’te Sermaye Piyasası’nda yer alan iştirakler için “Standart Genel Hesap Planı”, 1986’da bankacılık alanı için “Tek Düzen Hesap Planı” ve 1994’te bütün şirketler için “Tek Düzen Muhasebe Sistemi” yürürlüğe girmiştir (Şengel, 2010: 82-83).

1980’li yıllarda muhasebe eğitiminde etik eğitimi de ele alınmıştır. 1989’da ‘‘3568 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu’’ sayesinde muhasebe hukuki açıdan sağlamlaştırılmıştır. Böylelikle muhasebe mesleği daha kurumsal hale gelerek muhasebe eğitimine de yansımaları söz konusu olmuştur (Güney, 2015: 82).

Teknoloji sahasında yaşanan gelişmeler ve globalleşmenin etkisiyle ‘‘Uluslararası Muhasebe Standartları’’ Avrupa Birliği ülkeleri tarafından 2005’ten başlayarak uygulamaya konulmuştur. Ülkemiz de bahsedilen yıllarda Avrupa Birliği uyum sürecinde olduğu için uluslararası muhasebe standartları konusuna yoğunlaşmıştır. 1 Temmuz 2012 senesinde ‘6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’’ sayesinde belli büyüklüğe sahip şirketlere muhasebe standartlarına uyma zorunluluğu getirilerek muhasebe eğitimi de bundan etkilenmiştir.

2.5. Türkiye’de Muhasebe Eğitiminin Genel Yapısı

Türkiye’de muhasebe eğitimi, örgün ve yaygın eğitim veren kurum ve kuruluşlar sayesinde gerçekleşmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ortaöğretim kurumları ve Yükseköğretim Kurulu’na bağlı üniversiteler örgün bir şekilde muhasebe eğitimi verirken, Mesleki kuruluşlar da yaygın bir şekilde muhasebe eğitimini vermektedir.

Ülkemizde muhasebe eğitimi ortaöğretim düzeyinde Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri, Mesleki Açık Öğretim Liseleri, Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezleri’nde verilir. Yükseköğretim Kurulu’na bağlı üniversitelerde ön lisans seviyesinde Meslek Yüksek Okulları’nda, lisans seviyesinde İşletme Fakültesi, İktisat Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi başta olmak üzere birçok fakültede hem yüz yüze hem de uzaktan eğitim şeklinde uygulanmaktadır. Bununla beraber Üniversitelerde Enstitülere bağlı Ana Bilim Dallarında da yüksek lisans ve doktora seviyesinde muhasebe eğitiminden bahsetmek mümkündür (Soylu, 2014: 12).

2.5.1. Ortaöğretim Kurumlarında Muhasebe Eğitimi

Ortaöğretim seviyesinde verilen muhasebe eğitimi, muhasebe mesleğini yerine getiren kişilere yardımcı olabilecek personellerin yetiştirilmesine yöneliktir. Bundan dolayı ortaöğretim kurumlarınca verilen muhasebe eğitimi genel olarak işin teknik

kısmı ile ilgilidir ve uygulamayı esas almaktadır. Bu özelliği sayesinde üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminden farklıdır. Yükseköğretim Kurumları'nda muhasebe eğitimi teorik olarak verilmektedir (Yardım, 2009: 18).

2.5.2. Ön Lisans Düzeyinde Muhasebe Eğitimi

Yükseköğretim Kurulu'na bağlı devlet ve vakıf üniversitelerin bünyesinde barındırdığı meslek yüksekokullarda verilen muhasebe eğimidir. Üniversitelere bağlı meslek yüksekokullarda verilen muhasebe eğitiminin normal süresi iki yıldır. Meslek Yüksekokullarında verilen muhasebe eğitiminin amacı özelde veya kamuda muhasebe departmanlarında istihdam edilecek, mevcut mevzuat hakkında bilgili, muhasebe alanında güncel teknolojik araç gereçleri kullanabilecek ara personelin yetiştirilmesi ve geliştirilmesidir (Başer, 2010: 45).

Ortaöğretim kurumlarının muhasebe ile ilgili bölümlerinden mezun olanlar Meslek Yüksekokullarının muhasebe programlarına sınavsız bir şekilde geçiş yapabilirken 2017 yılından itibaren ilgili programlara yerleşmeleri Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı'nın yapacağı merkezi sınavlar ile mümkün olmaktadır.

Üniversiteler bünyesinde bulunan meslek yüksekokullarında verilen muhasebe eğitimi esas olarak ortaöğretim seviyesinde verilen muhasebe eğitiminin devamıdır diyebiliriz. Muhasebe eğitimi veren iki yıllık ön lisans programından mezun olan kişiler istemeleri halinde yine merkezi bir sınav olan dikey geçiş sınavı ile muhasebe eğitimi veren dört yıllık bölümlere yerleşebilirler.

2.5.3. Lisans Düzeyinde Muhasebe Eğitimi

Türkiye'deki devlet ya da vakıf üniversitelerinin çoğunda muhasebe eğitiminin verilmekte olduğu bölümler olmasına karşın sadece muhasebe bölümü olarak eğitim veren bölümlerin sayısı azdır. Türkiye'de lisans seviyesinde muhasebe eğitimi fakülteler sayesinde verilmektedir. Fakültelerde muhasebe eğitim süresi her yıl iki dönem olmak üzere toplamda dört yıl yani sekiz dönemden ibarettir.

Üniversitelerde lisans seviyesinde muhasebe eğitimi verilirken genelde derslerin teorik kısmı öğrencilere aktarılıp ve temel esasların öğretilmesinin öğrenciler açısından yeterli olduğu düşünülmektedir (Eleren ve Kayahan, 2007: 49).

Bütünüyle ya da kısmen muhasebe eğitiminin yapıldığı bölümlerde öğrencilere muhasebe biliminin teorisi ve tekniği hakkında bilgiler verilerek öğrencilerin meslekle ilgili ahlaki yeteneklerinin geliştirmelerine olanakları sağlanır.

2.5.4. Lisansüstü Düzeyinde Muhasebe Eğitimi

Lisansüstü seviyesinde muhasebe eğitimi genel olarak “İşletme Ana Bilim Dalı” ve “Muhasebe-Finansman Ana Bilim Dalı” adı altında yüksek lisans ve doktora programlarında verilmektedir. Bu programların ders müfredatları hazırlanırken muhasebe eğitimi açısından yararlı olabilecek güncel konuları barındıran dersler yer alır. Bahsedilen programlara kayıtlı öğrenciler uzmanlık seviyesinde muhasebe eğitimi almaktadırlar. Lisansüstü muhasebe eğitimindeki dersler sayesinde öğrenciler temel teorik bilgilerden çok daha ileri seviyede olan akademik bilgiler edinirler (Kutlu, 2010: 236).

Yüksek lisans programlarında muhasebe eğitimi gören öğrenciler lisans seviyesinde almış oldukları muhasebe eğitimini daha ayrıntılı bir şekilde görüp uzmanlaşma yolunda ilerlerler. Muhasebe eğitimi verilen yüksek lisans programlarının bir diğer hedefi de öğrencileri muhasebe sahasında gerçekleşen bilimsel araştırmalara yönlendirip, onların kabiliyetlerinin gelişmesini sağlamaktır.

Doktora programlarındaki muhasebe eğitimin ana hedefi, öğrencilerin muhasebe ile ilgili konularda edinmiş oldukları bilgileri gerek teorik gerekse de uygulama açısından daha ileri düzeye taşımalarına katkıda bulunmaktır. Bir diğer hedefi ise muhasebe bilimine katkıda bulunabilecek, çağa uygun, bilime dayalı çalışmaların ortaya çıkmasına imkânlar sunmaktır (Çaldağ vd., 2004).

2.6. Muhasebe Eğitimi Alanında Yaşanan Gelişmeler ve Yapılan Düzenlemeler

Muhasebe eğitiminde amaç: öğrencilerin muhasebe mesleğini icra ederken ihtiyaç duyacakları bilgi ve yeteneği elde etmelerini sağlamaktır. Bu bilgi ve yeteneği elde edebilmek için uluslararası alanda muhasebe eğitiminde birçok düzenleme gerçekleştirilmiştir. Bu düzenlemeler sayesinde ülkeler muhasebe eğitim müfredatında belli bir standarttı oluşturmaya çalışmıştır.

2.6.1. Amerika Muhasebeciler Birliği (AAA)'nin Çalışmaları

Amerika'da muhasebe alanındaki çalışmalar, muhasebe eğitmenleri ile muhasebe uygulamacıları arasında muhasebe ders müfredatlarının yaşanan gelişmelere ayak uydurmasında yaşanan zorluklardan kaynaklanmaktadır. Muhasebenin uygulama sahası olan iş dünyası yaşanan gelişmelere adapte olmakta zorluk yaşamazken eğitim camiasının bu değişimlere adapte olması daha zaman alıcı olmaktadır. Amerika'da muhasebe eğitimi aşamasında karşılaşılan kurallar ve metotlar yüzünden öğrencilerin öğrenmekten ziyade ezberlemeye yönlendirilmesi muhasebe uygulamacıları açısından büyük bir sorun olarak kabul edilmektedir (Zaif ve Ayanoğlu, 2007: 118-119).

Bundan dolayı 1986 ve 1989 yıllarında sırasıyla "Bedford Raporu (Future of Accounting Education:Preparing For The Expanding Profession) ve Amerika'da ki denetim şirketlerinin sekiz büyüğü " (Author&Anderson, Arthur Young, Deloitte Haskins and Selis,Ernest &Young, Price Waterhouse)" olan şirketler tarafından " "Eğitime Bakış: Muhasebe Mesleğinde Başarı İçin Yapılabilecekler" adı altında çalışma yayına koyulmuştur. Yapılan bu çalışmalar ve yayınlamalar nihayetinde Amerikan Muhasebeciler Birliği çatısı altında" Muhasebe Eğitimi Değişim Komisyonu (The Accounting Education Change Commission (AECC))" oluşturulmuştur. Muhasebe Eğitimi Değişim Komisyonunun hedefi muhasebe eğitimi için gereken değişiklikleri belirlemek, lisans seviyesinde verilecek muhasebe eğitiminde öğrencilere gereken bilgi ve yeteneği kazandırmakla beraber muhasebe eğitimini sürekli olarak güncel tutmaktır. Bu komisyon sayesinde Amerika'da lisans seviyesinde öğretilecek olan muhasebe derslerinin içeriği ve yapısı belirlenmiştir (Zaif ve Ayanoğlu, 2007: 119).

Muhasebe Eğitimi Değişim Komisyonuna göre muhasebe eğitiminin ana amacı muhasebe ilkelerinin ve kavramlarının öğrenciye teknolojik alt yapıyla iletilmesi ve öğrencinin de elde ettiği bilgiyi analizleme yoluyla karar verme aşamasında kullanmasıdır. Bununla birlikte öğrencinin zihinsel olarak yaratıcı kabiliyetini ortaya koyma, mantıki sonuçlar elde etme, problemleri çözebilme ve analiz becerisini geliştirme gibi hedefleri de bulunmaktadır (Zaif ve Ayanoğlu, 2007: 119).

Muhasebe Eğitimi Değişim Komisyonun yapmış olduğu çalışmaya bakıldığında muhasebe eğitimini Genel Eğitim Programı, Genel Muhasebe Eğitimi Programı ve İhtisas Muhasebesi Eğitimi Programı şeklinde üç ana başlık altında ele almıştır.

Genel Eğitim Programı kısmında muhasebe eğitiminde mesleğe dönük olan dersler ile beraber öğrencinin müzik, sanat, edebiyat ve cebir gibi diğer bilim dallarından da dersler alarak okuma, anlama, tenkit ve değerlendirme gibi yeteneklerin kazandırılması gerektiği ifade edilmektedir. Genel Muhasebe Eğitimi Programına baktığımızda muhasebe eğitiminde muhasebe bilimine ait bilgiler tümüyle iletilmesi gerektiği düşünülmektedir. Eğitim aşamasında öğrencilerin sosyalleşmeleri, farklı kültürleri anlamaları, yaratıcı düşünceye sahip olmaları ve mantıki açıdan ilişki kurabilmeleri amaçlanmaktadır (Zaif ve Ayanoğlu, 2007: 119).

İhtisas Muhasebesi Eğitimi Programında da mesleki açıdan tecrübe elde etmiş lisansüstü ve doktora seviyesinde verilen eğitimde öğrencilere aktarılması gerekli olan yeteneklerden bahsedilmektedir (Zaif, 2004 : 59).

2.6.2. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC)'ın Çalışmaları

Muhasebe eğitimi açısından çalışma yapan bir diğer kurul ise IFAC'ın çatısı altında bulunan Uluslararası Muhasebe Eğitimi Kurulu (IAESB)'dur. Bu kurul muhasebe meslek eğitimine yönelik olarak sekiz adet Uluslararası Eğitim Standartı (IES) ortaya koymuştur. IFAC'ın yaptığı çalışmalarda muhasebe eğitimi; muhasebe meslek mensubu olabilmek ve IFAC'a ait mesleki kurula kabul edilmek için için sağlanan eğitimidir. Buradaki eğitim üniversitelerde verilen eğitim ile karıştırılmamalı ortaöğretim ve lisans seviyesinde mezun olmuş meslek mensuplarının mesleki açıdan yeterli olabilmeleri için verilen eğitimidir (Zaif ve Ayanoğlu, 2007: 120).

IAESB tarafından Uluslararası Eğitim Standartları'na ait düzenlemeler 2001 yılının kasım ayında başlamıştır. Bu tarihten itibaren bahsedilen standartların geliştirilmesi kararlaştırılmıştır ve 2003 yılına gelindiğinde IES 1, IES 2, IES 3, IES 4, IES 5 ve IES 6 yayıma koyulmuştur. 2004 yılında IES 7 ve son olarak 2008 yılında da IES 8 standartı ilan edilmiştir. Bu standartlardan sırasıyla kısaca bahsedelim.

IES 1 ‘de muhasebe meslek mensubunun eğitim programına dahil edilmeden önce sahip olması gereken şartlar ifade edilmiştir. Muhasebe eğitimi verilecek meslek mensubunun yeterli olup olmadıkları belirlenir. IES 1’de muhasebe eğitim programına katılacak kişilerin temel muhasebe bilgilerini edindiklerini ispatlayan bir yüksekokul veya fakülteden mezun olma koşulu vardır (Okan Gökten ve Gökten, 2016: 57).

IES 2’de muhasebe mesleği mensubunun alacağı eğitimin muhtevassından bahsedilmektedir. Muhasebe meslek mensubu olarak çalışabilmek için ihtiyaç duyulan bilgi ve kabiliyetler ifade edilmiştir. Bunlar; muhasebe-finance ile alakalı bilgiler, organizasyon ve iş hakkındaki bilgi ve enformasyonel bilgi ve kabiliyetlerdir (Okan Gökten ve Gökten, 2016: 57).

IES 3, muhasebe meslek mensubunda bulunması gereken meslekle alakalı yetenekleri ele almaktadır. IAESB tarafından sınıflandırılan yetenekler; zihinsel ve entelektüel yetenekler, fonksiyonel ve teknik yetenekler, şahsi yetenekler, bireylerarası ve iletişim yetenekleri, iş yönetimi ve organizasyonel yeteneklerden oluşmaktadır (Okan Gökten ve Gökten, 2016: 57-58).

IES 4’ te muhasebe mesleğindeki değerler, ahlak ve tutum yer almaktadır. Meslek mensubu görevini yerine getirirken mesleki ahlakın gerekliliği ve sosyal sorumluluğunun farkında olmalıdır. Çünkü mali raporlar sunulurken meslek mensubunun toplumun tümüne karşı sorumluluğu mevcuttur. Bunun yanında günümüzde gün geçtikçe önem kazanmakta olan mesleki etik de IES 4’ te ki yerini yaygın bir halde almıştır (Ayboğa, 2003: 332).

IES 5’te esas olarak staj koşullarına değinilmiştir. Muhasebe mesleğini yerine getirmek için belirlenmiş uygulama tecrübesinin gerekliliğinden bahsedilmektedir. IES 5’e göre tecrübe elde etmek için 3 yıla ihtiyaç duyulmaktadır. Muhasebe vb. alanlarında yüksek lisans yapılması durumunda bu süre 2 yıla inmektedir. Tecrübe edinme aşamasında muhasebe meslek mensubu adayları, alanında uzmanlaşmış ve deneyimli muhasebe meslek mensuplarının kontrolünde yapılan staj sonunda, mesleğin uygulamalı kısmını detaylı bir şekilde öğrenmiş olurlar (Okan Gökten ve Gökten, 2016: 58).

IES 6, muhasebe mesleği açısından bilgi ve yeteneklerin değerlendirildiği bir standarttır. Muhasebe meslek mensubu olunmadan önceki son değerlendirmenin

yapıldığı standarttır. Bu aşamada yukarıda bahsi geçen standartlar hususunda adaylarda mevcut bulunan teorik bilgilerinin ve staj sonucunda kazanmış oldukları uygulamalı bilgilerinin değerlendirilmesi söz konusudur (Okan Gökten ve Gökten, 2016: 58).

IES 7’de mesleki açıdan devamlı gelişimi ele almaktadır. Bu standartta muhasebe meslek mensubunun bir alanda uzmanlaşmaktan ziyade muhasebe sahasında gerçekleşen bütün gelişimlerden haberdar olmaları beklenmektedir. Bu standartın esas amacı da meslek mensuplarının sürekli olarak gelişim göstermeleri ve ilgili alanda yaşanan yenilikler hakkında bilgi sahibi olmalarıdır (Okan Gökten ve Gökten, 2016: 58-59).

Yayımlanan son standart olan IES 8, uzman denetçiler açısından gereken yeterlilikleri ele almaktadır. Bu standartta denetim alanındaki bilgi ve yetenekle beraber mesleki etikten de bahsedilmektedir. IES 8, yukarıda bahsi geçen standartları esas alıp denetimdeki kuralları kapsamaktadır. Bunlara ilaveten denetçilerden finansal bilgi denetimi, finansal muhasebe ve raporlama ve bilgi teknolojileri alanında da uzmanlaşmaları gerektiği bahsedilmektedir (Uyar,2008: 93).

Yukarıda bahsedilen Uluslararası Eğitim Standartlarından da anlaşıldığı üzere, buradaki amaç muhasebe eğitimini global düzeyde tek düzen haline getirmektir. Bu amaç ışığında Uluslararası Eğitim Standartları, muhasebe eğitimi sahasında uygulama birlikteliği meydana getirerek, ihtiyaç duyulan bilgi ve tecrübeyi de kapsayarak, muhasebe mesleğinin küresel anlamda devamlılığının olmasında önemli bir rol üstlenmektedir.

2.6.3. Avrupa Birliği Bünyesindeki Çalışmalar

Avrupa Birliği hem politik hem de iktisadi bakımdan bir bütünlük elde etmek amacını, teknoloji alanındaki gelişmeler ve globalleşme kaynaklı olarak yenilemek zorunda kalmıştır. Birliğe üye ülkelerde çalışma yapan şirketler kendilerine yeni pazarlar, yeni kaynaklar bulma ihtiyacı hissetmişler. Bundan dolayı tarafsız, gerçekçi ve doğru bilgilere olan gereksinim artmıştır ve nihayetinde mali raporlar bakımından belli bir standart sağlama söz konusu olmuştur. 2005 yılından itibaren şirketler mali tablolarını Uluslararası Muhasebe Standartları kapsamında düzenlemeye gitmişlerdir ve benzer şekilde muhasebe denetimi alanında bir uyum sağlamak için Uluslararası

Muhasebe Denetim Standartları Avrupa Birliği tarafından kabul edilmiştir (Zaif ve Ayanoğlu, 2007: 123-124).

Avrupa Birliği eğitim alanında da bir uyum sağlanması adına 1997 yılında Brüksel’de, ‘‘Avrupa Yönetimi Geliştirme Vakfı Avrupa Kalite Geliştirme Sistemi (EQUIS)’’ ‘ni kurmuştur. Uluslararası olan bu sistemin amacı eğitim alanında düzenlemeler yaparak, uluslara ait eğitim kuruluşlarının stratejik açıdan denetimini yapma ve bu kurumların eğitim alanında denkliğini sağlamaya çalışmaktır (Karapınar, 2001: 220).

Avrupa Birliği çatısı altında bulunan ülkeler eğitim konusunda belli bir uyumun elde edilmesi amacıyla ‘‘Socrates’’ programını kullanmaktadırlar. Socrates programı bünyesinde üniversite seviyesinde standartlar sağlayan program da Erasmus programıdır. Bu program sayesinde ders müfredatları ve ders kredilerinde belli bir standart sağlanarak ülkeler arasındaki ders kredi dönüşümü sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Erasmus programının amacı muhasebe eğitimi alan öğrenciler gibi bütün üniversite öğrencilerinin farklı kültürler ile etkileşime geçerek kendilerini geliştirmeleri ve eğitim müfredatlarında ve ders kredilerinde belli bir standartı oluşturmaktır. Avrupa Birliği’ne üye olmayıp üye olmaya aday ülkeler de Erasmus programı ile öğrenci değişimini gerçekleştirmektedirler. Ülkemiz de Avrupa Birliği’ne aday ülkelerden biridir. Avrupa Birliği’nde muhasebe eğitimi alanında yaşanan bu gelişmeler sayesinde muhasebe eğitimi alanındaki talepler ve muhasebe eğitiminin daha nitelikli hale gelmesi için yapılacak çalışmalar belirli bir şekle girmiştir. (Zaif ve Ayanoğlu, 2007: 123-124).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN MUHASEBE EĞİTİMİNE OLAN İLGİLERİNİN ARAŞTIRILMASINA YÖNELİK BİR ÇALIŞMA: MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Bu bölümde Muş Alparslan Üniversitesi 2019-2020 Eğitim-Öğretim Yılı Güz Yarıyılında muhasebe eğitimi alan önlisans ve lisans öğrencilerine, muhasebe eğitimine olan ilgilerinin tespit edilmesi amacıyla anket formu uygulanarak bir araştırma gerçekleştirilmiştir.

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın esas amacı lisans ve önlisans düzeyinde verilen muhasebe eğitiminin öğrenciler tarafından nasıl karşılık bulduğu ve öğrencilerin verilen bu muhasebe eğitime olan ilgilerinin araştırılmasıdır. Bunun yanı sıra öğrencilerin demografik özellikleri de göz önüne alınarak ileriki hayatlarında muhasebe mesleği konusunda düşüncelerini ve meslek mensubu olmayı düşünüp düşünmedikleri konusunda bilgi elde edilmeye çalışılmıştır.

3.2. Araştırmanın Önemi

Üniversitelerin çeşitli fakültelerinde önlisans ve lisans seviyesinde muhasebe eğitimi gören öğrenciler, eğitim süreleri sonunda hem teorik olarak hem de uygulamalı olarak yeterli düzeyde donatılmış olmalıdırlar. Öğrencilerin arzulanan donanımına sahip olmaları onlara verilen muhasebe eğitime duyacakları ilgiyle doğrudan alakalıdır. Öğrencilere, muhasebe eğitimi süresince derslere ilgili olmalarını sağlamak ve muhasebe bilimini sevdirmek öğreticiler ve ders müfredatıyla mümkündür. Buradan hareketle önlisans ve lisans seviyesinde verilen muhasebe eğitime öğrencilerin ilgi duyması ve kendilerini kamu ya da özel sektörde muhasebe alanında çalışabilir biri olarak görebilmelerini sağlamak önceden hazırlanmış ve güncel gelişmelere uyum sağlayabilecek iyi bir ders müfredatına ve donanımlı öğreticilere bağlı olması açısından önem arz etmektedir.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Veri Toplama Süreci

Araştırmanın evrenini Muş Alparslan Üniversitesi'nde muhasebe eğitimi alan önlisans ve lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Anket formu Endonezya'nın Medan şehrinde bulunan Kuzey Samatra Muhammediyah Üniversitesi'nde 2017 yılında uygulanmış olan soruların uzman çeviriciler sayesinde Türkçeye çevrilmesi ile elde edilmiştir. Bununla birlikte anket formunda yer alan soruların anlaşılır ve uygulanabilir olması için İnönü Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı Muhasebe ve Finansman Bilim Dalı'nda görev yapan öğretim üyelerinin uygun görüşü alınarak anket formu hazırlanmıştır.

Anket formu Muş Alparslan Üniversitesi'nde muhasebe eğitimi alan önlisans ve lisans öğrencilerine uygulanmıştır. Anket formu öğrencilere danışmanları aracılığıyla ulaştırılmış ve öğrencilere yüz yüze görüşme ile uygulanmıştır.

Anket uygulaması 2019-2020 eğitim öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Anket veri toplama aşaması 2019-2020 eğitim öğretim yılı güz dönemi sonunda tamamlanmıştır. Bu aşamada 2019-2020 eğitim öğretim yılı güz döneminde muhasebe eğitimi alan 707 öğrenciden 440 öğrenciye anket formu ulaştırılmıştır. 426 anket formuna öğrenciler tarafından cevap verilmiş ve cevaplandırılmış anket formları tarafımıza ulaştırılmıştır. Bu anket formlarından 10 tanesinin rastgele doldurulduğu tespit edilmiştir ve nihai olarak anket formlarından %95 (416/440) oranında geri dönüş sağlanmıştır.

3.4. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırmanın kapsamını Muş Alparslan Üniversitesi'nde muhasebe eğitimi alan önlisans ve lisans öğrencileri meydana getirmektedir.

Çalışmanın Yeni Koronavirüs Hastalığı (COVID-19) nedeniyle sadece Muş Alparslan Üniversitesi'nde muhasebe eğitimi alan önlisans ve lisans öğrencilerine uygulanmış olması çalışmanın sınırlılığında büyük yer tutmaktadır. Çalışmada anket formuna verilen cevapların içtenlikle verildiğinin kabul edilmesi çalışmanın diğer bir sınırlılığını göstermektedir.

3.5. Araştırmanın Yöntemi ve Hipotezleri

Çalışma literatür araştırması ve uygulama şeklinde iki bölümden meydana gelmektedir. Literatür çalışmasında konuyla alakalı akademik makaleler, farklı kitaplar, yayımlanmamış ve yayımlanmış tezler ve internet kaynakları kullanılmıştır.

Çalışmanın uygulama kısmında ise muhasebe alanında uzman öğretim üyelerinin uygun görüşleri doğrultusunda anket formu oluşturulmuştur. İki bölümden ibaret olan anket formunda yer alan soruların büyük kısmı beşli likert ölçeğine göre hazırlanmıştır. Anket formunun birinci bölümünde önlisans ve lisans düzeyinde muhasebe eğitimi alan öğrencilere yönelik tanımlayıcı 9 soru mevcuttur. Anket formunun ikinci bölümünde ise önlisans ve lisans düzeyinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe eğitimine olan ilgilerini tespit etmeye yönelik 27 soru mevcuttur.

Araştırma kapsamında, üniversite öğrencilerine uygulanan anketten elde edilen veriler Excel programına girildi. Verilerin istatistiksel çözümlemelerinde SPSS programı kullanılarak ilk etapta verilerin normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığı Kolmogorov-Smirnov testi ile belirlendi. Normal dağılım göstermeyen veriler için non-parametrik testlerden Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis H testi kullanıldı.

Tablo 3.5.1. Normallik testi sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov ^a		
	Statistic	df	p
Muhasebe Eğitime İlgi	,098	416	,000

Araştırmada anketin güvenilirlik düzeyini belirlemek için güvenilirlik testi yapılmış ve güvenilirlik katsayısı Cronbach Alpha değeri 0,80 olarak tespit edilmiştir. Elde edilen bu değer anketin oldukça güvenilir olduğunu ifade etmektedir. Alpha değeri güvenilirlik aralıkları aşağıda gösterilmektedir (Okay, 2011: 87).

$0.00 \leq \alpha < 0.40$ ölçek güvenilir değil,

$0.40 \leq \alpha < 0.60$ ölçek güvenilirliği düşük,

$0.60 \leq \alpha < 0.80$ ölçek oldukça güvenilir,

$0.80 \leq \infty < 1.00$ ölçek yüksek derecede güvenilirdir.

Araştırmada esas olarak 6 adet hipotez ele alınmıştır. Araştırmanın temel hipotezleri aşağıda yer almaktadır:

H1: Öğrencilerin cinsiyetlerine göre muhasebe eğitime olan ilgilerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.

H2: Öğrencilerin yaşlarına göre muhasebe eğitime olan ilgilerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.

H3: Öğrencilerin mezun olunan lise türü ile muhasebe eğitime olan ilgilerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.

H4: Öğrencilerin akademik birimlerine göre muhasebe eğitime olan ilgilerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.

H5: Öğrencilerin muhasebe alanında çalışan yakın tanıdıklarının olmasına göre muhasebe eğitime olan ilgilerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.

H6: Öğrencilerin çalışmayı düşündükleri sektöre göre muhasebe eğitime olan ilgilerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.

3.6. Araştırmanın Bulguları

Araştırmanın bulguları bölümünde anket formunu cevaplandıran öğrencilerin demografik özelliklerini tespit etmek; öğrencilerin araştırma hakkında görüşlerini değerlendirmek maksadıyla çalışma sonucuyla ilgili meydana getirilen bulgu ve analiz sonuçları aşağıda başlıklar halinde açıklanmaktadır.

3.6.1. Demografik Özelliklerin Analizi

Araştırmanın bu kısmında araştırmaya dâhil olan üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ve bu özelliklerin analiz sonuçları ile ilgili araştırma sonuçları Tablo 3.6.1. 'de gösterilmektedir.

Tablo 3.6.1'den de anlaşıldığı gibi araştırmanın örneklem grubundaki öğrencilerin %57'si bayan, %43'ü erkeklerden meydana gelmektedir. Araştırmaya katılan

öğrencilerin yaş durumuna ilişkin frekanslara bakıldığında %54 ile 21-23 yaş aralığında bulunanlar çoğunluktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin mezun oldukları lise türü incelendiğinde %32'lik kısmının mesleki ve teknik lise mezunu oldukları geriye kalan %68'lik kısmının da mesleki ve teknik lise haricindeki liselerden mezun oldukları anlaşılmaktadır. Öğrencilerin aktif olarak kayıtlı bulundukları akademik birimlerine bakıldığında %55'nin lisans programlarına kayıtlı oldukları, %45'nin de önlisans programlarına kayıtlı olduğu görülmektedir. Ankete katılan öğrencilerin bir diğer demografik özelliği olan muhasebe alanında çalışan yakın tanıdık ile ilgili bölüm incelendiğinde: öğrencilerin %15'nin muhasebe alanında çalışan yakın tanıdık birilerinin olduğu %85'nin de muhasebe alanında çalışan yakın birilerinin olmadığı görülmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin demografik özelliklerine bakıldığında bayan öğrencilerin çoğunluğu oluşturduğu, mesleki ve teknik lise mezunlarının diğer liselerden mezun olanlara göre daha az olduğu, önlisans ve lisans programlarında okuyan öğrenciler arasında çok büyük bir farkın olmadığı ve öğrencilerin yakın çevresinde muhasebe alanında çalışan birilerinin oldukça az olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 3.6.1.1. Araştırmadaki öğrencilerin demografik bilgileri

Özellikler		Sayı	% (Yüzde)
Yaş	18-20 Yaş	115	28%
	21-23 Yaş	224	54%
	24 Yaş ve Üzeri	77	18%
Toplam		416	100%
Cinsiyet	Bayan	237	57%
	Erkek	179	43%
Toplam		416	100%
Mezun Olunan Lise Türü	Mesleki ve Teknik		
	Lise	132	32%
	Diğer Liseler	284	68%

Toplam		416	100%
Akademik Birim	Önlisans	187	45%
	Lisans	229	55%
Toplam		416	100%
Muhasebe Alanında Çalışan Yakın Tanıdık	Var	61	15%
	Yok	355	85%
Toplam		416	100%

3.6.2. Öğrencilerin Muhasebe Eğitimine Olan İlgileri Hakkındaki Düşünceleri

Çalışmanın bu bölümünde araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin sırasıyla cinsiyet türü, yaş, mezun olunan lise türü, eğitim görülen akademik birim, muhasebe alanında çalışmakta olan yakın tanıdık ve çalışılması düşünülen sektör gibi ana başlıklar göz önünde bulundurularak muhasebe eğitimine olan ilgileri hakkında görüşleri tablolar halinde incelenmektedir. Öğrencilerin bu görüşleri beşli likert ölçeğine göre değerlendirilmiştir.

3.6.2.1. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Muhasebe Eğitimine Olan İlgilerinin Ortalamalarının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin cinsiyeti açısından ‘bayan’ ve ‘erkek’ biçimindeki iki grup arasında Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Grupların Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 3.6.2.1.’de gösterilmiştir.

Tablo 3.6.2.1. Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre Mann Whitney U testi sonuçları

Cinsiyet		N	Sıra Ort.	U	z	P
Muhasebe Eğitimine İlgisi	Bayan	237	214,02	19903,500	-1,078	0,281
	Erkek	179	201,19			

Tablo 3.6.2.1 incelendiğinde katılımcıların cinsiyet değişkenine göre muhasebe eğitimine olan ilgilerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0,05$). Bayan öğrencilerin sıra ortalamasının erkek öğrencilere göre daha yüksek gerçekleştiği ancak bu farkın anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Bundan dolayı “**H1: Öğrencilerin cinsiyetlerine göre muhasebe eğitimine olan ilgilerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.**” Hipotezi kabul edilmemiştir.

3.6.2.2. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Muhasebe Eğitimine Olan İlgilerinin Ortalamalarının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin yaş türüne göre gruplar “18-20 Yaş”, “21-23 Yaş” ve “24 Yaş ve üzeri” biçiminde meydana getirilmiştir. Grupların Kruskal Wallis H Testi sonuçları Tablo 3.6.2.2.’de gösterilmektedir.

Tablo 3.6.2.2. Katılımcıların yaş değişkenine göre Kruskal Wallis H testi sonuçları

Yaş		N	Sıra Ort.	X ²	p	Fark
Muhasebe Eğitimine İlgisi	18-20 Yaş ¹	115	237,50	9,258	0,010	1-2, 1-3
	21-23 Yaş ²	224	197,55			
	24 Yaş ve Üzeri ³	77	197,05			

Tablo 3.6.2.2 incelendiğinde katılımcıların yaş değişkenine göre muhasebe eğitimine olan ilgilerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p<0,05$). Farkın grup içindeki görünümüne bakıldığında 18-20 yaş grubunun, 21-23 yaş ile 24 yaş ve üzeri gruplarına göre muhasebe eğitimine olan ilgilerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle “**H2: Öğrencilerin yaşlarına göre muhasebe eğitimine olan ilgilerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.**” Hipotezi kabul edilmiştir.

3.6.2.3. Öğrencilerin Mezun Olunan Lise Türü ile Muhasebe Eğitimine Olan İlgilerinin Ortalamalarının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin mezun olunan lise bakımından “Mesleki ve Teknik Lise” ve “Diğer Liseler” biçimindeki iki grup arasında Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Grupların Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 3.6.2.3.’de gösterilmiştir.

Tablo 3.6.2.3. Mezun olunan lise türüne göre Mann Whitney U testi sonuçları

Lise Türü		N	Sıra Ort.	U	z	P
Muhasebe Eğitimine İlgili	Diğer Liseler	284	203,78	17404,500	-1,174	0,240
	Mesleki ve Teknik Lise	132	218,65			

Tablo 3.6.2.3 incelendiğinde katılımcıların mezun olunan lise türü değişkenine göre muhasebe eğitimine olan ilgilerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0,05$). Mesleki ve Teknik Liseden mezun olan öğrencilerin sıra ortalamasının diğer liselerden mezun olan öğrencilere göre daha yüksek gerçekleştiği ancak bu farkın anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Bu sebeple “ **H3: Öğrencilerin mezun olunan lise türü ile muhasebe eğitimine olan ilgilerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.**” Hipotezi kabul edilmemiştir.

3.6.2.4. Öğrencilerin Akademik Birimlerine Göre Muhasebe Eğitimine Olan İlgilerinin Ortalamalarının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin akademik birimleri açısından “Önlisans” ve “Lisans” şeklindeki iki grup arasında Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Grupların Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 3.6.2.4.’de gösterilmiştir.

Tablo 3.6.2.4. Akademik birime göre Mann Whitney U testi sonuçları

Akademik Birim		N	Sıra Ort.	U	z	p
Muhasebe Eğitime İlgili	Önlisans	187	209,40	21243,500	-0,138	0,890
	Lisans	229	207,77			

Tablo 3.6.2.4 incelendiğinde katılımcıların akademik birim değişkenine göre muhasebe eğitime olan ilgilerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0,05$). Önlisans öğrencilerinin sıra ortalamasının lisans öğrencilerine göre daha yüksek gerçekleştiği ancak bu farkın anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Bundan dolayı “**H4: Öğrencilerin akademik birimlerine göre muhasebe eğitime olan ilgilerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.**” Hipotezi kabul edilmemiştir.

3.6.2.5. Öğrencilerin Muhasebe Alanında Çalışan Yakın Tanıdık Olmasına Göre Muhasebe Eğitime Olan İlgilerinin Ortalamalarının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin muhasebe alanında çalışan yakın tanıdık açısından “Çalışan var” ve “Çalışan yok” şeklindeki iki grup arasında Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Grupların Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 3.6.2.5.’de gösterilmiştir.

Tablo 3.6.2.5. Ailede muhasebe alanında çalışan durumuna göre Mann Whitney U testi sonuçları

Ailede Muhasebe Alanında Çalışan		N	Sıra Ort.	U	z	p
Muhasebe Eğitime İlgili	Çalışan Var	61	212,05	10611,000	-0,250	0,803
	Çalışan Yok	355	207,89			

Tablo 3.6.2.5 incelendiğinde katılımcıların muhasebe alanında çalışan yakın tanıdık değişkenine göre muhasebe eğitime olan ilgilerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0,05$). Muhasebe alanında çalışan yakın tanıdığı olan öğrencilerin sıra ortalamasının, muhasebe alanında çalışan yakın tanıdığı olmayan

öğrencilere göre daha yüksek gerçekleştiği ancak bu farkın anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Bu nedenle “ **H5: Öğrencilerin muhasebe alanında çalışan yakın tanıdıklarının olmasına göre muhasebe eğitime olan ilgilerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.**” Hipotezi kabul edilmemiştir.

3.6.2.6. Öğrencilerin Çalışmayı Düşündükleri Sektöre Göre Muhasebe Eğitime Olan İlgilerinin Ortalamalarının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin çalışmayı düşündükleri sektöre göre gruplar “Kamu Sektörü”, “Özel Sektör” ve “Farklı Meslek” biçiminde meydana getirilmiştir. Grupların Kruskal Wallis H Testi sonuçları Tablo 3.6.2.6.’de gösterilmektedir.

Tablo 3.6.2.6. Katılımcıların çalışmayı düşündükleri sektöre göre Kruskal Wallis H testi sonuçları

Sektör		N	Sıra Ort.	X ²	p	Fark
Muhasebe Eğitime İlgisi	Kamu Sektörü ¹	138	234,07	19,576	0,000	1-3, 2-3
	Özel Sektör ²	87	229,97			
	Farklı Meslek ³	191	180,25			

Tablo 3.6.2.6 incelendiğinde katılımcıların çalışmayı düşündükleri sektör değişkenine göre muhasebe eğitime olan ilgilerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Farkın grup içindeki görünümüne bakıldığında kamu sektöründe çalışmayı düşünen öğrenci grubunun, özel sektörde çalışmayı düşünen öğrenci grubu ile farklı meslekte çalışmayı düşünen öğrenci grubuna göre muhasebe eğitime olan ilgilerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sebeple “ **H6: Öğrencilerin çalışmayı düşündükleri sektöre göre muhasebe eğitime olan ilgileri arasında anlamlı bir fark vardır.**” Hipotezi kabul edilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Küreselleşme ile beraber teknolojik alanda yaşanan gelişmeler, bütün bilim dallarında olduğu gibi muhasebe bilim dalında da nitelikli personele duyulan ihtiyacı önemli bir hale getirmiştir. Nitelikli personel yetiştirmek, nitelikli bir eğitim ile mümkün olmaktadır.

Günümüz şartlarında ekonomik anlamda gelişmekte olan ülkelerden geride kalmamak ve gelişmekte olan ülkeler düzeyine erişmek için ekonomik kaynaklar uygun kullanılmalı ve bu kaynakların önemli kısmı insanların nitelikli eğitim alabilmeleri için kullanılmalıdır. Ülkesel anlamda başarı sağlanması tüm alanlarda olduğu gibi muhasebe alanında da teknolojik gelişmelerin takip edilmesi ve bu teknolojileri kullanabilecek insan gücünün yetiştirilmesi ile mümkün olmaktadır. Bu teknolojik gelişmelere uyum sağlamayan ve bunu kullanabilecek nitelikli insan gücü yetiştirmeyen ülkelerin gelişmesinden ve ilerlemesinden bahsetmek mümkün değildir.

Teknoloji sahasındaki gelişmeler sonucunda nitelikli insan yetiştirmek için eğitime yatırım yapmak zorunlu bir hal almıştır. Nitelikli insan gücüne duyulan ihtiyacın artmasıyla beraber eğitime yapılan yatırımlar artış göstermektedir. İhtiyaç duyulan kalifiye personelin yetişmesi, ilkokul seviyesinden başlayarak lisansüstü sonrasına kadar verilecek nitelikli eğitim ile mümkündür. Kalifiye personel olmak, tüm alanlarda olduğu gibi muhasebe alanında da mesleğin gerektirdiği bilgi birikimine sahip olmak, sahip olunan bilgiyi güncel teknolojik araçlarla ilgililere iletmek ve kendini sürekli geliştirmek demektir. Kalifiye personelin yetiştirilmesinde ve geliştirilmesinde eğitimciler büyük rol sahibidirler.

Ülkeler eğitim ve öğretim ile ilgili yasal düzenlemeler yaparken ve müfredat programları hazırlarken ulusal değil küresel düşünmek zorundadır. Çağın gereklerini yerine getirebilecek nitelikli insan gücü yetiştirmeyi amaç edinmelidirler. Arzulanan nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi eğitim süresince gerekli teorik bilginin verilmesi ve bunun uygulamalı olarak da kullanılmasıyla doğrudan alakalıdır.

Çalışma üç bölümden meydana gelmektedir. Çalışmanın birinci bölümünde muhasebe bilim dalı hakkında genel bilgilere, muhasebenin tanımı, muhasebenin fonksiyonları, muhasebe türleri, muhasebenin temel kavramları, muhasebe mesleği, muhasebe meslek mensuplarının sahip olması gereken bilgi ve beceriler, muhasebe bilgi sistemi, muhasebenin tarihi gelişimi ve muhasebenin gelişmesinde etkili olan faktörler hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde eğitim, eğitimin fonksiyonları, muhasebe eğitimi, Türkiye’de ve Dünya’da muhasebe eğitiminin tarihsel gelişimi, Türkiye’de muhasebe eğitiminin genel yapısı ve muhasebe eğitimi alanında yaşanan gelişmelerden bahsedilmektedir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise Muş Alparslan Üniversitesi’nde önlisans ve lisans seviyesinde muhasebe eğitimi alan öğrencilere uygulanmış olan anket formuna ait analizler yer almaktadır.

Araştırma Muş Alparslan Üniversitesi’nde önlisans ve lisans seviyesinde muhasebe eğitimi alan öğrencilere uygulanmıştır. Araştırmaya katılanların %57’si bayan, %43’ü erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin %28’i 18-20 Yaş, %54’ü 21-23 Yaş ve % 18’i de 24 Yaş ve Üzeri olan öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin % 32’si Mesleki ve Teknik Lise mezunu iken, %68’i diğer liselerden mezun olmuştur. Öğrencilerin %45’i önlisans programlarında eğitim görürken, %55’i lisans programlarında eğitim görmektedir. Öğrencilerin %15’nin muhasebe alanında çalışan yakın tanıdıkları var iken, %85’inin muhasebe alanında çalışan yakın tanıdıklarının olmadığı görülmektedir.

Araştırma kapsamında, üniversite öğrencilerine uygulanan anketten elde edilen veriler Excel programına girilmiştir. Verilerin istatistiksel çözümlemelerinde SPSS programı kullanılarak ilk etapta verilerin normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığı Kolmogorov-Smirnov testi ile belirlenmiştir. Normal dağılım göstermeyen veriler için non-parametrik testlerden Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre muhasebe eğitimine olan ilgilerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan bayan öğrencilerin erkek öğrencilere göre sıra ortalamaları daha yüksek düzeyde gerçekleşmiştir ama bu farkın anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Bundan dolayı H1 hipotezi kabul edilmemiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş değişkenine göre muhasebe eğitime olan ilgilerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş değişkenine göre muhasebe eğitime olan ilgilerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Farkın yaş gurupları içerisindeki görünümüne bakıldığında 18-20 yaş gurubunun, 21-23 yaş ile 24 yaş ve üzeri guruplarına göre muhasebe eğitime olan ilgilerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Buradan hareketle H2 hipotezi kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin mezun olunan lise türü değişkenine göre muhasebe eğitime olan ilgilerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan mesleki ve teknik lise mezunu öğrencilerin diğer liselerden mezun olan öğrencilere göre sıra ortalamaları daha yüksek düzeyde gerçekleşmiştir fakat bu farkın anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Bu yüzden H3 hipotezi kabul edilmemiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin akademik birim değişkenine göre muhasebe eğitime olan ilgilerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan önlisans programlarında okuyan öğrencilerin lisans programlarına kayıtlı olan öğrencilere göre sıra ortalamaları daha yüksek düzeyde gerçekleşmiştir ama bu farkın anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Bundan dolayı H4 hipotezi kabul edilmemiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin muhasebe alanında çalışan yakın tanıdık değişkenine göre muhasebe eğitime olan ilgilerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerden muhasebe alanında çalışan yakın tanıdıkları olan öğrencilerin muhasebe alanında çalışan yakın tanıdıkları olmayan öğrencilere göre sıra ortalamaları daha yüksek düzeyde gerçekleşmiştir fakat bu farkın anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Bundan dolayı H5 hipotezi kabul edilmemiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çalışmayı düşündükleri sektör değişkenine göre muhasebe eğitime olan ilgilerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Araştırmaya

katılan öğrencilerin çalışmayı düşündükleri sektör değişkenine göre muhasebe eğitime olan ilgilerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Farkın sektör gurupları içerisindeki görünümüne bakıldığında kamu sektöründe çalışmayı düşünen gurubun, özel sektörde çalışmayı düşünen guruba ve farklı meslekte çalışmayı düşünen öğrenci guruba göre muhasebe eğitime olan ilgilerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle H6 hipotezi kabul edilmiştir.

Çalışmada önlisans ve lisans öğrencilerinin muhasebe eğitime olan ilgilerinin tespit edilmesine yönelik anket çalışması başta Korona Virüs (COVID-19) hastalığı olmak üzere diğer nedenlerden dolayı İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması olan TRB2 (Van, Muş, Bitlis, Hakkari) bölgesindeki öğrencilere uygulanamamıştır. Bundan dolayı çalışmanın anket sonuçları sadece Muş Alparslan Üniversitesinde önlisans ve lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerden elde edilmiştir. Bahsi geçen bölge gibi farklı örneklem kümeleri için analiz sonuçlarının farklı çıkması muhtemeldir. Buna ek olarak çalışmanın daha geniş bir örneklem kümesine uygulanması sonucunda daha genel sonuçların elde edilmesi mümkündür.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular sayesinde benzer alanda yapılması düşünülen araştırmalar ile ilgili önerilerimiz şunlardır:

1. Öğrencilerin muhasebe eğitime olan ilgilerini belirlemek için araştırmaya konu olacak örneklem kümesi daha geniş kapsamlı olmalıdır.
2. Çalışmadaki demografik özellikler ve anket soruları rakamsal olarak artırılabilir.
3. Öğrencilerin muhasebe eğitime karşı olan ilgileri, eğitim öğretimin ilk yıllarından itibaren tespit edilerek muhasebe eğitime daha ilgili olan öğrencilere eğitim öğretimin sonraki yıllarında farklı müfredatlar uygulanarak muhasebe bilimine katkıda bulunmaları sağlanmalıdır. Benzer şekilde muhasebe eğitime daha az ilgili olan ya da hiç ilgi duymayan öğrencilere de farklı müfredatlar uygulanarak değişik bilim dallarında başarılı olmaları sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

Kitaplar:

- Acar, Durmuş ve Tetik Nilüfer, Tek Düzen Hesap Planına Uygun Genel Muhasebe, 2. Baskı, Tuğra Ofset, Isparta, 2000.
- Akdoğan, Nalan ve Sevilengül, Orhan, Muhasebe Sistemi Genel Tebliği'ne Göre Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulaması, 3. Baskı, Ankara Serbest Muhasebeciler Mali Müşavirler Odası, Ankara, 1994.
- Akpınar, Onur ve Özdemir, Ekrem, Genel Muhasebe İlkeler ve Uygulamalar, 2. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara, 2012.
- Altuğ, Osman; Maliyet Muhasebesi, 11. Baskı, Evrim Yayın Evi, İstanbul, 1996.
- Arı, Ercan, Öğrenme Öğretme Kuram ve Yaklaşımları, 1. Baskı, Pegem Akademi Yayınları, Ankara, 2011.
- Aslan, İ. Yılmaz, vd., Hukuka Giriş, (2. Baskı), Etkin Yayınları, Bursa, 2006.
- Atabey, N. Ata ve Parlakkaya, Raif, Muhasebede Belge Düzeni, 1. Baskı, Nobel Yayınevi, Ankara, 2004.
- Ataman, Ümit; Genel Muhasebe-Muhasebe Dönem Sonu İşlemleri, 13.baskı, Türkmen Kitabevi, İstanbul 2001.
- Bektöre, Sabri, Tek Düzen Hesap Planına Göre Genel Muhasebe İlkeleri ve Uygulaması, Ekin Kitapevi Yayınları, Eskişehir 2000.
- Cemalcılar, Özgül ve Erdoğan, Nurten, Genel Muhasebe Teknik İlkeler Tek Düzen Muhasebe Sistemi Uygulaması, 5. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2000.
- Daştan, Abdulkерim, Bilgi ve Eğitim Teknolojilerinde Yaşanan Gelişmelerin Muhasebe Eğitimine Etkisi: Türkiye Değerlendirmesi, Sıramat Yayınları, Ankara, 2008.

- Doğan, Hıfzı, Teknoloji Eğitimi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayınları, No:128, Ankara,1983.
- Dursun, Adem, Muhasebe Eğitiminde Kalite Arayışı, Sözkesen Matbaacılık, Ankara, 2006.
- Ertaş, F. Coşkun, İşletmelerde Muhasebe Organizasyonu ve Muhasebe Mesleği, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2002.
- Goody, Jack, Batıdaki Doğu, 1. Baskı, Dost Kitabevi Yayıncılık, Ankara 2002.
- Gökçen, Gürbüz; Genel Muhasebe- İlkeler ve Tekdüzen Hesap Planı ve Uygulamaları, 1.Basım, Beta Basım, İstanbul 2007.
- Güvemli, Oktay, Türk Devletleri Muhasebe Tarihi Osmanlı İmparatorluğu'na Kadar (Cilt 1), Avcıol Basım Yayın, İstanbul,1995.
- Güvemli, Oktay; XX. Yüzyılda Türkiye’de Muhasebe Eğitimi, Avcıol Basım Yayın, İstanbul 2001.
- Hiçşasmaz, Mazhar, Muhasebenin Teorisi ve Teknik Yapısı, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Yayını, I. Baskı, Ankara 1970.
- Ildır, Ali ve Kotar, Erhan, Tek Düzen Hesap Planında Hesap Maliyet Hesapları, 1. Baskı, Ekim Kitapevi Yayınları, Bursa 1995.
- İnalcık, Halil, Devlet-i Aliye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar- 1, 36. Baskı, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2009.
- Kaya, Ergün, Havaalanlarında Fiyatlandırma Açısından Muhasebe Bilgi Sistemi, 12. Baskı, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2000.
- Koçak, Recep, Öğrenme Öğretme Kuram ve Yaklaşımları, 1. Baskı, Pegem Akademi Yayınları, Ankara, 2011.
- Küçüksavaş, Nihat, Genel Muhasebe İlkeler ve Uygulaması, 6.baskı, Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş., İstanbul 1997.
- Lane, Frederic, C., Venedik: Denizcilik Cumhuriyeti, 4. Baskı , Johns Hopkins Yayınları, Baltimore, 1973.

- Özulucan, Abitter, Genel Muhasebe İlkeleri ve Uygulamaları, 4. Baskı, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2009.
- Peker, Alpaslan, Modern Yönetim Muhasebesi, 4. Baskı, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü, İstanbul 1988.
- Robert, F. Meigs ve Walter, B. Meigs, Accounting: The Basis For Business Decisions, 9. Edition, Mc. Graw Hill, International Edition, ABD 1990.
- Sevilengül, Orhan, Genel Muhasebe, 18.baskı, Gazi Kitabevi, Ankara 2001.
- Sevilengül, Orhan, Genel Muhasebe, 12. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara 2005.
- Sevilengül, Orhan, Genel Muhasebe, 17. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara 2014.
- Şakrak, Münir, Döner Sermaye İşletmelerinde Muhasebe Sistemi, 2. Baskı, Yasa Yayınları, İstanbul 1997.
- Tutar, Hasan, Yönetim Bilgi Sistemi, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010.
- Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu, Türk Bilim ve Teknoloji Politikası, TÜBİTAK Yayını, Ankara, 1993.
- Yalkın, Yüksel Koç; Genel Muhasebe İlkeler Uygulamalar, 12. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2001.
- Yamey, B., S., Bilimsel Defter Tutma ve Kapitalizmin Yükselişi: Ekonomik Tarihin Gözden Geçirilmesi, Wiley Ekonomi Topluluğu Yayını, New York, 1. Baskı , 1949.
- Yayla, A., B. Tunç, vd...,Eğitim Bilimine Giriş, 7. Baskı, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2015.
- Yazıcı, Mehmet, Bağımsız Muhasebe ve Denetleme Mesleği Üzerine Araştırma, Yüksek Ticaret Mezunları Derneği Yayını, İstanbul 1986.
- Yıldırım, Mesut; Banka Muhasebesi, 8. Baskı, Türkiye Bankalar Birliği, İstanbul 2008.
- Yıldız, Gülsevil, Genel Muhasebe I, 3. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara, 2010.

Sermaye Piyasası Kurulu, İşletmelerde Bağımsız Dış Denetim Semineri, Sermaye Piyasası Kurulu Yayını, Ankara 1985.

Makaleler:

Acar, Durmuş ve Ömürbek, Vesile, “Bilgi Teknolojilerinin Muhasebe Bilgi Sistemi Üzerine Etkisi ve Bir Uygulama: Gıda Sektörü” *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 2003 ,(20), 67-78.

Akbulut, Yıldız, “Meslek Ahlakı Kriterleri ve Muhasebe Mesleği Üzerine Bir Araştırma” *Muhasebe Bilim Dergisi*, 1999, (1), 133.

Altan, Cemal, “Eğitim-Siyasal Eğilim İlişkisi: Mersin Örneği”, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2011, 12(1), s. 313-329.

Aslan, Kadir, “Eğitimin Toplumsal Temelleri”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2001, 16-30.

Ayboğa, Hanifi. “Globalleşme Sürecinde Ülkemizde Muhasebe Mesleği ve Meslek Mensuplarının Eğitimi”, *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, 2003, 18(1), 327-359.

Başpınar, Ahmet, “Türkiye’de ve Dünyada Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış”, *Maliye Dergisi*, 2005 (51), 19.

Bilginoğlu, Fahir, “Değişen Koşullarda Muhasebe Mesleği”, *Yönetim Dergisi*, 1994, (5), 177.

Can, Ahmet Vecdi, “Luca Pacioli Muhasebenin Babası Mıdır”, *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 2007, (12), 2.

Cemalcılar, Özgül ve Önce, Saime, Muhasebenin Kuramsal Yapısı, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No:1093, Eskişehir 1999.

Civan, Mehmet ve Kara, Ekrem, “İşletme Yönetiminde Muhasebe Bilgi Sisteminin Yeri ve Önemi”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 2003, (20), 111-117.

Çaldağ, Yurdakul, vd., “Muhasebe Doktora Programlarının Etkinliğinin Artırılması”, *XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Antalya, (19-23 Mayıs 2004).

- Çelik Muhsin ve Serinkan Celalettin, “Muhasebe Dersine Yönelik Tutumlarda Üniversite Öğrencilerinin Bireysel ve Bölümsel Farklılıkları”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 2011, 13(3), 289-321.
- Çetin, Halis, “Devlet, İdeoloji ve Eğitim”, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2010, 25(2), 201-211.
- Çiftçi, Yavuz, “Türkiye’de Cumhuriyet Döneminden Bugüne Yapılan Muhasebe Düzenlemeleri”, *II. Uluslararası İşletme ve Ekonomi Çalıştayı ve I. Muhasebe Tarihi Günleri*, Giresun, 28-29 Haziran 2007: 300-306.
- Dinç, Engin, Abdioğlu, Hasan, “İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı ve Muhasebe Bilgi Sistemi İlişkisi: İMKB-100 Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Araştırma”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2009, 12(21), 162.
- Demir, Berna, “Muhasebe Bilgi Sistemlerinde Bilgi Güvenliği”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 2005, (26), 147-156.
- Eleren, Ali ve Cantürk, Kayahan, “Muhasebe Eğitiminin Öğrenci Bakış Açısıyla Değerlendirilmesi ve Afyon Kocatepe Üniversitesi Meslek Yüksek Okulları’nda Bir Araştırma”, *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, 2007, (23), 47-64.
- Gençoğlu, Ümit Gücenme ve Arsoy, Aylin Poroy, “Türkiye Cumhuriyeti Döneminde Muhasebe Eğitimi”, *Mali Çözüm Dergisi*, 2006 (76), 310-311.
- Gökçen, Gürbüz, “Uygulamacıların Muhasebe Eğitiminden Beklentileri”, Marmara Üniversitesi, *Muhasebe Araştırma ve Merkezi Muhasebe-Finansman Dergisi*, 1998 (9), s: 43-50.
- Gül, Gülbahar, “Birey, Toplum, Eğitim ve Öğretmen”, *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2004, 223-236.
- Güney, Aysel, “Muhasebe Eğitiminde Uygulamalı Bilimler Yüksekokullarının Yeri” *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2015, 4(3), 81-85.
- Gökdeniz, Ümit, “İşletmelerde Muhasebe Bilgi Sistemine Yaklaşım”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 2005, (27), 86-93.

- Gökten, Pınar Okan ve Gökten, Soner, “Uluslararası Eğitim Standartlarına Genel Bakış: Geçerliğinin Türkiye Açısından Değerlendirilmesi”, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2016, 3(6), 57-59.
- Karaca, N., D. Sürmeli, vd. ..., “Türkiye’de Lisans Düzeyinde Verilen Muhasebe Eğitiminin Muhasebe Alanında Yaşanan Gelişmeler Işığında Değerlendirilmesi”, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 2016 (Özel Sayı), 270.
- Karapınar, Aydın, "Avrupa Topluluğu Ülkelerinde Muhasebe Eğitimi ve Ülkemiz Muhasebe Eğitimi ile Karşılaştırılması", *XX. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Antalya, (23-27 Mayıs 2001).
- Kaya, İdil, "Geleceğin Muhasebe Eğitimi: Gelişen Meslek İçin Hazırlanmak", *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 1999, (20), 94-95.
- Kızılloluk, Hakkı, “Ekonominin Eğitimin Amaçları ve İçeriği Üzerindeki Etkileri”, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2007, 8(1), 21-30.
- Kutlu, H. Ali, “Muhasebe Eğitiminin, Nitelikli işgücü Yetiştirme Açısından Değerlendirilmesi”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 2010, (46), 232-246.
- Özel, Salih, “Yeminli Mali Müşavirlik Mesleğinde Etik I”, *Yaklaşım Dergisi*, 2000, (91), 21.
- Özkan, Recep, “Toplumsal Yapı, Değerler ve Eğitim İlişkisi”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 2011, 19(1), 333-334.
- Sağ, Vahap, “Toplumsal Değişim ve Eğitim Üzerine”, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2003, 27(1), 11-25.
- Sayar, Zafer, “Oluşturulma Sürecinde Olan Türkiye’de Muhasebe Standartlarının Mevcut Durumu”, *Muhasebe Güncel Yayın Dergisi*, 2004, (9), 12.
- Sürmeli, Fevzi, “Muhasebede Doktora Eğitimi” *XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*” Antalya, (19-23 Mayıs 2004).
- Şengel, Salim, “Sürekli Muhasebe Meslek Eğitiminin Önemi ve Bir Değerlendirme”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 2010, (47), 81-94.

- Şengel, Salim, “Türkiye’de Muhasebe Meslek Elemanı Talebi Üzerine Bir Araştırma”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 2011,(50),167-180.
- Tekin, Abdullah ve Parlakkaya Raif, “Tümleşik Bilgi Sistemleri ve Muhasebe Bilgi Sistemleri” *I. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi*” www.bilgiyönetimi.org, 03.05.2020.
- Tekşen, Ö., M. Tekin, VD. ..., “Muhasebe Eğitiminin Değerlendirilmesi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi’ne Bağlı Meslek Yüksekokulları Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (46), 100-112.2010
- Tetik, Nilüfer, Muhasebenin Temel Kavramları Ve Mali Tablolar İlkelerinin Yönetim Muhasebesi Açısından Değerlendirilmesi, *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF. Dergisi*, 1997, sy.2: 154.
- Türker, Masum, “Türkiye’de Muhasebe Denetim Faaliyetlerinin Gelişimi”, *Dayanışma Dergisi, İzmir Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Dergisi*, 2006, (89), 5-7.
- Uçma, Tuğba ve Beycan, Mustafa; “Muhasebe Eğitiminde Uzaktan Öğretim ve E-Öğrenme”, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 2009,(39), 35-50.
- Uyar, Süleyman, “Uluslararası Eğitim Standartları (IES) ve Akdeniz Üniversitesi’nde Muhasebe Eğitimi”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 2008, (1), 79-107.
- Yanık, Ramazan, “Muhasebe Lisans Eğitiminin Eğitim Sürecinde ve Süreç Sonrasında Edinilmesinin Mukayeseli Olarak Değerlendirilmesine İlişkin Bir Uygulama Örneği”, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*,2013, 14(2), 199-213.
- Yücel, Göksel, “Muhasebenin Çağlar Boyunca Gelişimi”, *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 11/1982, (1), 220-221.
- Zaif Figen ve Karapınar, Aydın, “Muhasebe Eğitiminde Değişim İhtiyacı”, *Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 2002, 4 (3), 111-134.
- ZAİF, Figen, "Muhasebe Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar", *Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Antalya (19-23 Mayıs 2004), 53-62.

Zaif, Figen ve Ayanoglu, Yıldız, ‘‘Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Arttırılmasında Ders Programlarının Önemi: Türkiye’de Bir İnceleme’’, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakóltesi Dergisi*, 2007, 9(1), 115-136.

Uzay, Şaban, Tanç, Ahmet ve Erciyes, Mehmet, ‘‘Türkiye’de Muhasebe Denetimi: Geçmişten Geleceğe’’, 2. *Dünya Muhasebe Tarihçileri Kongresi*, İstanbul, 20-24 Temmuz 2008.

Tezler:

Başer, Hakan, (2010), *Meslek Yüksekokullarında Muhasebe Eğitimi Ve İş Dünyasının Beklentilerine Göre Yapılandırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya (Türkiye).

Çamtosun, İsa, (2008), *Mesleki Eğitim Ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi Sürecinde Ticaret Meslek Liselerindeki Muhasebe Eğitiminin Meslek Yüksekokullarındaki Muhasebe Eğitimine Etkileri: İstanbul’da Bir Alan Araştırması*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul (Türkiye).

Daştan, Abdülkerim, (2005), *Bilgi ve Eğitim Teknolojilerinde Yaşanan Gelişmelerin Muhasebe Eğitimine Etkisi: Türkiye Değerlendirmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon (Türkiye).

Okay, Suat, (2011), *Muhasebe Hata ve Hilelerinin Muhasebe Etiği Açısından İncelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Karaman (Türkiye).

Soylu, Selim, (2014), *Mesleki Açık Öğretim Lisesi Muhasebe Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara (Türkiye).

Süer, Hüseyin Murat, (2007), *Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi, Muhasebe Eğitiminden Beklentiler ve Karşılaşılan Sorunlar*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul (Türkiye).

Yardım, Ersin, (2009), *Ortaöğretimde Muhasebe Eğitiminin MEGEP İle Yeniden Yapılandırılması Sonrası Öğrenci ve İşveren Memnuniyetinin İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya (Türkiye).

İnternet Kaynakları:

Akbaş, O., “Ulusal Teknoloji Politikaları ve İlköğretimde Teknoloji Eğitimi”, MilliEğitimDergisi,2003/160,s.75,<<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/160/akbas.htm>>> (Erişim Tarihi: 10.06.2020).

Ayboğa, Hanifi, “Globalleşme Sürecinde Muhasebe Alanındaki Gelişmelere Ülkemizin Uyumu”, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2002.<http://www.sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c5s8/makale/c5s8m3.pdf>. / (Erişim Tarihi: 13.10.2020).

Devlet Nedir? Kısaca Siyaset Biliminde Devlet Kavramı <https://tarihibilgi.org/devlet-nedir/>>(Erişim Tarihi: 08.06.2020).

Erdoğan Avder, Muhasebenin Ülkemizdeki Tarihi Gelişimi ve Tek Düzen Hesap Planı, < <http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/erdogan/003/>>, (Erişim Tarihi: 15.05.2020).

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=11666&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
Kaya, Uğur ve Daştan, Abdulkerim; "Türkiye'de Lisans Düzeyinde Verilen Muhasebe Eğitiminin Öğrenci-Öğretici ve Uygulayıcılar Açısından Değerlendirilmesi" XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, 2004. <http://www.isletme.istanbul.edu.tr/tmes2004/bildiri12.doc>, (Erişim Tarihi: 13.10.2020).

İsa Karakaş ve Ali Aydoğdu, "Muhasebenin Ülkemizdeki Gelişim Evresi", Muhasebenet.net,<http://www.muhasabenet.net/muhasebe_nedir.html>(Erişim Tarihi: 15.05.2020).

Melih Kara, "İlk Çağlardan Günümüze Muhasebe", Melihkara.com.tr Web sitesi, <http://melihkara.com.tr/makaleler/ilk%20caglardan%20muhasebe.html>,(Erişim Tarihi: 15.05.2020).

Muhasebenin Tanımı ve Fonksiyonları<<https://www.muhasabedersleri.com/genel-muhasebe-2/muhasebe-tanimi.html> > (E Erişim Tarihi: 11.03.2020).

Serbest Muhasebeci Mali Müşavir- Yeminli Mali Müşavir
<<https://www.muhasibedersleri.com/smmm/smmm-2.html>>(Erişim Tarihi: 30.04.2020).

Yönetim Muhasebesi <https://www.fenesoft.com/on-muhasebe-bilgileri/yonetim_muhasibesi.htm> (Erişim Tarihi: 22.04.2020).

Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu
<<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3568.pdf>> (Erişim Tarihi: 30.04.2020).

Zaif, Figen; “Muhasebe Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar”, G.Ü. İ.İ.B.F. İşletme Bölümü, 2004.
www.isletme.istanbul.edu.tr/surekli_yayinlartmes2004bildiri3.doc/Erişim Tarihi:13.10.2020).

EKLER

Ek 1: Anket Formu

ANKET FORMU

Bu anket formu İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe ve Finansman Bilim Dalında hazırlanmakta olan “**Üniversite Öğrencilerinin Muhasebe Eğitimine Olan İlgilerinin Araştırılması, Muş Alparslan Üniversitesi Örneği**” başlıklı yüksek lisans tez çalışması için yapılmaktadır. Sizlerden edinilecek bilgiler tamamen bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Katkılarınız bizim için önemlidir. Değerli katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Recep GÜNEŞ

Tez Danışmanı

İnönü Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Öğretim Üyesi

Erdal IŞIK

İnönü Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Öğrencisi

Cinsiyetiniz	☐ Bayan ☐ Erkek
Yaşınız	☐ 18-20 Yaş ☐ 21-23 Yaş ☐ 24-26 Yaş ☐ 27 Ve Üzeri
Mezun olduğunuz lisenin türü	☐ Genel Lise ☐ Mesleki ve Teknik Lise ☐ Anadolu Lisesi ☐ Fen Lisesi ☐ Diğer, Yazınız
Lisede muhasebe eğitimi aldınız mı?	☐ Evet ☐ Hayır

Akademik biriminiz	☐ Meslek Yüksekokulu ☐ Fakülte
Bölümünüz	Yazınız.....
Sınıfınız	☐ 1. Sınıf ☐ 2. Sınıf ☐ 3. Sınıf ☐ 4. Sınıf
Ailenizde muhasebe mesleği ile ilgili bir işte çalışan var mı?	☐ Evet ☐ Hayır
Kariyer hedefinizde muhasebe alanında çalışmayı düşündüğünüz sektör	☐ Kamu ☐ Özel ☐ Düşünmüyorum

Muhasebe Dersleri İle İlgili Aşağıdaki İfadelerden Size Uygun Olan Seçeneği (X) İşareti İle İşaretleyiniz.

	SORULAR	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Muhasebe derslerini almaktan zevk alıyorum.					
2	Muhasebe kitaplarını edinmeye çalışıyorum.					
3	Muhasebe hocası tarafından verilen dersi başlangıcından sonuna kadar ilgiyle dinlemeye çalışıyorum.					
4	Muhasebe derslerinde hoca tarafından anlatılan materyal hakkında daha fazla bilgi edinmek istiyorum.					
5	Bölümdeki dersler içerisinde en zor derslerin muhasebe dersleri olduğunu düşünüyorum.					
6	Muhasebe derslerini dikkate alıyorum.					

7	Muhasebe dersi ile ilgili ödev verilmesinden memnun değilim.					
8	Muhasebe dersleri ilgi çekici değildir bu yüzden muhasebe dersleri almaya sıcak bakmıyorum.					
9	Toplanıp kontrol edilmediği halde muhasebe dersi için verilen ev ödevlerini yaparım.					
10	Muhasebe derslerini alamamak beni üzer.					
11	Muhasebe dersleri başlayınca canım sıkılıyor.					
12	Kılavuz kitaptaki muhasebe sorularına ek olarak diğer kitaplardan da soruları araştırıp bunları çözmeye çalışıyorum.					
13	Muhasebe derslerini iyi anlamaya çalışıyorum.					
14	Ders hocası muhasebe materyalini açıkladığında düzgün odaklanamıyorum.					
15	Muhasebe dersinde ders sırasında sınıfı terk etmemeye çalışıyorum.					
16	Muhasebe hocası tarafından verilen ilk dersleri öğreniyorum.					
17	Muhasebe derslerinin olduğu saatlerde muhasebe hocaları okula gelmezse mutlu oluyorum.					
18	Benim için muhasebe ile ilgili faaliyetler ilgi çekici değildir.					
19	Çoğu arkadaşım muhasebe derslerinde daha yüksek notlar aldığında hayal kırıklığına uğradığımı hissediyorum.					
20	Muhasebe dersleri sırasında hocaların sorularını arkadaşlarımdan önce yanıtlamaya çalışıyorum.					
21	Muhasebe dersleri almaktan memnun değilim çünkü muhasebe öğrenmek çok fazla düşünmeyi gerektiriyor.					
22	Bütün muhasebe derslerine katılmak zorunda kalıyorum.					

23	Muhasebe hocası nazik ve sempatik olsa da, öğrenmeye hevesli değilim.					
24	Böyle zor bir muhasebe dersi beni öğrenmekten caydırmadı.					
25	Muhasebe derslerinin iyi anlaşılması için ön sıralarda oturmaya zorlanıyorum.					
26	Dersle ilgili herhangi bir şey anlamadığımda, hocaya soru sorabiliyorum.					
27	Alıştırmaları dikkatlice yapıyorum.					

